

“Het gaat altijd over mensen”

Samen aan de slag voor Brabant

Provincie Noord-Brabant

INHOUD

ADVIES “HET GAAT ALTIJD OVER MENSEN”	3
Voorwoord	4
1. Aanpak	5
2. Basis voor stabiel bestuur in Brabant	6
3. Programmatische overeenkomsten en verschillen	8
4. Verkenning naar mogelijke coalitie	10
5. Vervolg en aanbevelingen	13
BIJLAGEN	15
Bijlage 1: Waarden en uitgangspunten voor stabiel bestuur in Brabant	16
Bijlage 2: Zetelverdeling provinciale staten	18
Bijlage 3: Gespreksverslagen politieke partijen	19

ADVIES

“HET GAAT ALTIJD
OVER MENSEN”

GEACHTE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN,

Het gaat altijd over mensen. In uw werk als Statenlid voor Brabant en de Brabanders, in de samenwerking in een college van Gedeputeerde Staten en ook in een verkenning als ik mocht doen voor Brabant. Mensen maken een proces, beleid, een besluit en de politiek al dan niet succesvol in de ogen van andere mensen.

Toen ik door de BBB werd benaderd met de vraag of ik bij een eventuele winst van de BBB de verkenning naar een nieuw provinciebestuur zou willen leiden, was ik verrast en vereerd. Ik heb na de verkiezingen deze rol met genoegen aanvaard. Mede vanwege mijn eigen drijfveer om bij te dragen aan wijs bestuur, zeker in mijn eigen provincie.

De vraag van BBB heb ik vertaald in het in kaart brengen van de 'puzzelstukjes' per partij: het inventariseren van de specifieke vorm, kleur en elasticiteit.

De BBB heeft daarbij gevraagd in mijn gesprekken met de fracties het antwoord op de volgende vragen te verkennen:

- Welke duiding wordt aan de verkiezingsuitslag gegeven?
- Welke coalitie doet recht aan de verkiezingsuitslag?
- Welke programmatische overeenkomsten (en sterk uiteenlopende verschillen) worden geconstateerd in de verkiezingsprogramma's?
- Welke mogelijkheden worden met inbegrip van proces, inhoud en relatie, gezien voor de vorming van een stabiele meerderheidscoalitie en de samenstelling van een nieuw college van Gedeputeerde Staten?

Hieronder geef ik eerst aan hoe ik bovengenoemde opdracht de afgelopen weken heb ingevuld. In de paragrafen daarna doe ik verslag van mijn bevindingen die uiteindelijk resulteren in een advies over een nieuw provinciebestuur.

1. AANPAK

Op zaterdag 18 maart jl. heeft de BBB mijn kandidatuur besproken met vrijwel alle partijen en heb ik mijzelf voorgesteld. Tijdens deze bijeenkomst heb ik mijn manier van werken toegelicht, alsook mijn ambitie benoemd om te willen bijdragen aan wijs bestuur in en voor Brabant. Voor mij betekent dat goed luisteren naar mensen, goed willen begrijpen en zo komen tot voor iedereen goed uitlegbare besluiten met als doel dat inwoners meer vertrouwen in de overheid kunnen hebben en krijgen. Daarbij heb ik aangeven dat ook in deze rol mijn absolute neutraliteit voorop staat. De aanwezigen hebben unaniem positief gereageerd op mijn voordracht waarna ik de verkennersrol heb aanvaard.

Na het aannemen van de opdracht ben ik direct van start gegaan. De Commissaris van de Koning heb ik over de voortgang van het proces geïnformeerd. De griffier is nauw betrokken geweest bij zowel het proces als de meeste gesprekken. De algemeen directeur heeft de bijzondere kundige en fijne ambtelijke ondersteuning gefaciliteerd. Ik heb op 20 maart jl. met hen kennis gemaakt. De afgelopen weken hebben we intensief als een team samengewerkt. Ik ben onder de indruk van zowel de kwaliteit als de mensen en dankbaar voor deze uitstekende ondersteuning en samenwerking! Op woensdag 22 maart jl. ben ik begonnen met het voeren van gesprekken met alle partijen en op vrijdag 31 maart jl. sloot ik de eerste ronde gesprekken af. Alle gesprekken hebben circa twee uur geduurd en vonden plaats in een informele huiskamersetting, op een locatie die past bij een gesprek van mens tot mens. Want het gaat altijd over mensen. Ik heb deze gesprekken en de openheid van iedereen zeer gewaardeerd. Dank hiervoor!

Om de puzzelstukjes voor een nieuw provinciebestuur in kaart te brengen, heb ik de gesprekken langs twee lijnen gevoerd:

- De eerste lijn gaat over waarden, idealen en drijfveren vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken, en het langer en beter met elkaar volhouden, wanneer ze elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op bijvoorbeeld die waarden. Ook heb ik verkend wat voor hen belangrijke ingrediënten zijn voor samenwerking en de bestuursstijl van Provinciale Staten en het college van Gedeputeerde Staten.
- De tweede lijn gaat over de inhoud, om programmatische overeenkomsten en verschillen tussen partijen te verkennen. Ik heb geïnventariseerd waar de harde lijnen van verschillende partijen liggen op inhoud waaraan men niet wil tornen. In dit licht heb ik ook gevraagd welke coalitie de voorkeur geniet bij de partijen en waarom en wat voor soort coalitieakkoord zij prefereren.

Deze twee lijnen zijn gebaseerd op het ijsbergmodel van McClelland¹, waarbij we zowel 'boven water' (het zichtbare: gedrag, resultaten) als 'onder water' (het onuitgesproken en soms onbewuste: waarden, idealen, drijfveren) hebben gekeken in de gesprekken.

Na de eerste ronde gesprekken kwam ik tot de conclusie dat een tweede ronde nodig was om met enkele fracties de randen en inkleuring van de puzzelstukjes nog scherper te krijgen. Deze gesprekken waren vooral gericht op het scherper definiëren van de inhoud en ook om verdiepend te toetsen welke partijen potentiële samenwerkingspartners zouden kunnen zijn. Op verzoek van BBB, PvdA en GroenLinks heb ik vervolgens nog drie kennismakingsgesprekken georganiseerd tussen de BBB en respectievelijk de SP, GroenLinks en de PvdA. In totaal heb ik tussen 22 maart en 7 april 22 gesprekken met partijen gevoerd. In alle gesprekken kwam de urgentie van de opgaven voor Brabant naar voren en de wil om hiermee snel aan de slag te gaan.

Van de eerste en tweede gespreksronde zijn verslagen gemaakt. Partijen hebben hun verslag ontvangen. Zij hebben aanpassingen kunnen doen in de lijn van het gesprek, waarna deze als bijlage bij dit advies zijn gevoegd.

¹ McClelland, D.C. (1973). *Testing for competence rather than for intelligence. American Psychologist, 28*, pp. 12-21.

2. BASIS VOOR STABIEL BESTUUR IN BRABANT

Zoals hierboven is aangegeven, is in alle gesprekken gesproken over waarden, idealen en drijfveren. Op deze basis heb ik verkend wat mogelijke samenwerkingspartners met vergelijkbare en passende waardepatronen zijn. Dit in de verwachting dat deze samenwerkingspartners straks een sterke coalitie kunnen vormen en tegen een stootje kunnen als zich hobbels op de weg aandienen. Ook omdat bijna alle partijen hebben aangegeven dat Brabant behoefte heeft aan een stabiel bestuur.

Uit de gesprekken bleek dat partijen opvallend veel overeenkomsten hebben in hun drijfveren. Alle partijen willen het beste voor Brabant en willen Brabant een stap verder brengen. Daarnaast willen partijen Brabant open houden, een gezond Brabant voor mens en natuur, ruimte voor maatschappelijk-economische ontwikkelingen en een Brabant waar iedereen zich gezien voelt en gehoord wordt. De maatschappelijke betrokkenheid en het verantwoordelijkheidsgevoel om je in te zetten voor Brabant is de gemeenschappelijke rode draad. Er zijn accentverschillen, maar er zijn bovenal veel overeenkomsten. Men wenst Brabant een politiek van en voor mensen:

- Politiek waar inwoners zich weer in kunnen herkennen en die dicht bij de Brabander staat.

- Politiek die uitlegbaar is, die een eerlijk verhaal vertelt en in interactie is met inwoners.
- Politiek waar een mensgerichte aanpak wordt gehanteerd, waar een overheid weer naast de inwoner staat en het samen met de inwoners doet.
- Een politiek die besluit bij meerderheid, echt gehoord hebbende en zich rekenschap gevend van alle perspectieven. Ook die van de minderheid.
- Een politiek die niet gericht is op het uitmeten van de verschillen, maar juist gericht is op het vinden van overeenkomsten.
- Een provincie die open en transparant is en binnen de wettelijke kaders opereert.
- Een provincie die daadkrachtig is, haalbare doelen stelt en de handen uit de mouwen steekt. De huidige opgaven vragen hier ook om. Partijen erkennen ook de urgentie van de opgaven.
- Een provincie die focust op 'lange lijnen' en geen grote koerswijzigingen doet op het 'wat'. Partijen moeten het vooral met elkaar hebben over het 'hoe' en de weg ernaartoe.

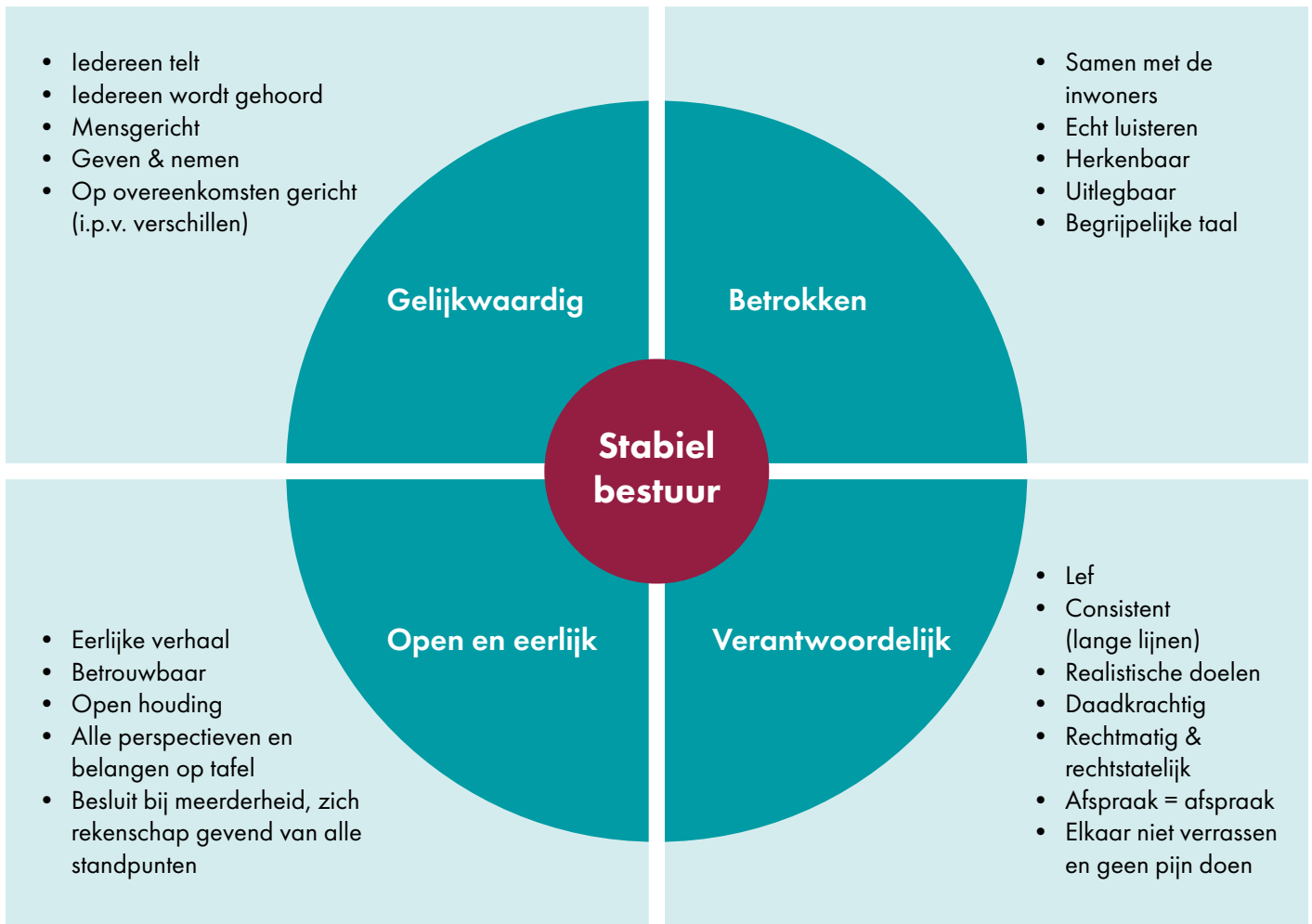

Op waarden voor samenwerking en bestuursstijl zie ik ook veel overeenkomsten. Denk bijvoorbeeld aan echt naar elkaar luisteren, alle perspectieven open ter bespreking op tafel, afspraak is afspraak en elkaar niet verrassen. Al deze elementen kunnen samengepakt worden in een aantal waarden die – verder uitgediept – kunnen bijdragen aan een stabiel bestuur van en voor Brabant. Dat wat alle partijen Brabant toewensen.

Een stabiel bestuur in Brabant gaat zowel over de interactie tussen de provincie met haar inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven (naar ‘buiten’ gericht) als de onderlinge samenwerking binnen en tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten (naar ‘binnen’ gericht).

Onderstaand figuur is een aanzet. Het is vooral van belang de woorden uit deze figuur nader gezamenlijk te bespreken, te doorleven en te interpreteren tot een gezamenlijke taal, aangezien bijvoorbeeld een woord als ‘openheid’ door verschillende mensen verschillende uitgelegd kan worden. En om met elkaar te bezien of dit kan dienen als basis voor de toekomstige werkwijze van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

WAARDEN EN UITGANGSPUNTEN VOOR STABIEL BESTUUR IN BRABANT

3. PROGRAMMATISCHE OVEREENKOMSTEN EN VERSCHILLEN

In mijn gesprekken met de diverse partijen heb ik de programmatische overeenkomsten en verschillen tussen de partijen verkend. Ik constateer dat, op een enkele partij na, alle partijen de provinciale opgaven en daarbij behorende doelen niet of nauwelijks ter discussie stellen. Op het merendeel van de dossiers neem ik verschillen waar die, mijns inziens, goed overbrugbaar zouden moeten zijn. Echter, ik merk ook op dat de verschillen zich vooral aftekenen in de wijze waarop partijen de doelen willen realiseren. Dit kan tot stevige onderhandelingen leiden. Immers, 'the devil is in the detail'.

Partijen kijken verschillend naar de **rol van de provincie**, variërend van een provincie die zich alleen richt op haar kerntaken tot een provincie die meer ruimte neemt en zich ook richt op de kwetsbaren in de samenleving. Denk bijvoorbeeld aan armoede- en ouderenbeleid. In relatie tot de rol van de provincie geeft de meerderheid van de partijen aan dat de menselijke maat aandacht behoeft en dat het wenselijk is dat de provincie een meer mensgerichte aanpak hanteert. Drie partijen zijn voorstander van een correctief referendum om de Brabander meer te betrekken bij de provincie en hen een duidelijke stem te geven.

In het verlengde van het bovenstaande loopt het thema **leefbaarheid** als een rode draad door de gesprekken. Leefbaarheid kwam in de gesprekken tot uiting in de verbinding tussen stad en (achter)land en in de vitaliteit van en onderlinge verbondenheid in dorpen, kernen en gemeenschappen. Het gaat dan enerzijds om het borgen van voldoende (culturele) voorzieningen en anderzijds om het goed bereikbaar houden van de dorpen en de kernen. Verschil van opvatting zie ik vooral in de wijze waarop de provincie vorm en inhoud geeft aan het thema leefbaarheid waarbij de gemeenschappelijke basis lijkt te zijn dat het thema leefbaarheid tenminste neerslaat in de provinciale kerntaken wonen en mobiliteit.

Over het thema **brede welvaart** wordt verschillend gedacht. Meerdere partijen zijn er voorstander van dat de provincie zich met dit thema bezighoudt. Echter, er is wel een aantal kanttekeningen. Brede welvaart wordt over het algemeen nog gezien als een begrip wat beter uitgelegd en geladen kan worden, dat nog te weinig definitie of betekenis heeft. Daarnaast wordt het ook gezien als taak van gemeenten waarbij zij al dan niet door de provincie ondersteund moeten worden. Andere partijen

zien brede welvaart niet als een zelfstandig beleidsthema. Een aantal partijen geeft aan dat de benadering raakt aan het thema leefbaarheid of zien brede welvaart als de contramal van de Brabantse Omgevingsvisie.

Het wordt breed onderkend dat **Brabant goed bereikbaar** moet zijn, met name een goed functionerend OV-netwerk wordt daarbij als essentieel beschouwd en van maatschappelijk belang. Daarbij mag OV in de breedste zin van het woord worden geïnterpreteerd. Het gaat niet zozeer om een bus naar alle dorpen en kernen. Alternatieve en/of innovatieve vormen van vervoer zijn ook bespreekbaar. Verschil van mening bestaat vooral over het wel dan niet aanleggen van extra wegen, de ruit om Eindhoven en het al dan niet opschalen van Eindhoven Airport en het herinvoeren van een provinciaal nutsbedrijf, alsmede de mate waarin investeringen in goede voorzieningen tussen dorp en stad ten koste mogen gaan van voorzieningen in de stad.

Op het thema **wonen** zijn partijen het over het algemeen eens dat woningen vooral gebouwd moeten worden binnen de steden en dorpen. De meeste partijen vinden dat er in Brabant spaarzaam omgegaan moet worden met bouwen in het buitengebied. Een breed gedeelde zorg onder alle fracties is de schaarste van ruimte en beschikbare woningen. Het perspectief op de wijze waarop met deze schaarste moet worden omgegaan en wat daarin de rol van de provincie is, verschilt. Voor de meeste partijen mag aan woningbouw een hoge prioriteit worden toegekend in de schaarse verdeling van stikstofruimte.

Op het thema **klimaat en energie** is het thema energie in de gesprekken meer aan de orde geweest dan klimaat. Klimaat is veelal impliciet besproken, maar meer in de context van energietransitie, natuur, stikstof, water en de landbouwtransitie.

Op het thema **energie** blijkt een aantal partijen voorstander van kernenergie, variërend van kleine reactoren tot een grote centrale en verschillend in het tijdsplan voor het realiseren ervan. Dit standpunt wordt niet breed gedeeld, de meerderheid van de partijen is terughoudend jegens kernenergie, onder andere omdat dit niet binnen de bevoegdheid van de provincie valt. Wind- en zonne-energie, alsook het toepassen van innovatieve oplossingen zijn voor de korte en middellange termijn goed bespreekbaar. Al zie ik ook hier verschillende gedachten over de uitvoering. Verscheidene partijen geven aan dat het van belang is dat iedereen moet kunnen verduurzamen, ongeacht zijn of haar portemonnee.

Daar waar het gaat om **natuur, stikstof en de transitie van de landbouw**, hangt dit vraagstuk als een 'zwaard van Damocles' boven Brabant. Daarbij worden overigens de wet en het doel niet ter discussie gesteld, zeker niet als het gaat om een gezonde leefomgeving en Brabant van het slot. Ook de urgentie wordt breed gevoeld, al verschilt het basismotief voor deze urgentie ook. Men wil snel aan de slag. De meningen lopen uiteen voor wat betreft 'hoe' dit doel te realiseren. Daarbij merk ik op dat partijen in parallelle werkelijkheden lijken te verkeren en de geldende wetgeving en beschikbare kennis anders interpreteren. Dat maakt de weg naar een gezamenlijke oplossing uitdagend en vraagt deze om een tussenstap zoals geformuleerd in de aanbevelingen. Instrumenten als de deadline van 1 juli 2024 voor stalaanpassingen, gedwongen uitkoop en onteigening van agrariërs worden

ter discussie gesteld. Ook zijn er verschillende perspectieven en visies op de inrichting van de Brabantse natuur die variëren van kwaliteit boven kwantiteit, de maakbaarheid van de natuur en een holistische benadering van natuur. Vrijwel alle partijen, inclusief BBB, geven aan dat er een landbouwtransitie moet plaatsvinden én dat alle sectoren in Brabant moeten bijdragen aan de stikstofreductie. Ook zijn er verschillende perspectieven waarop de transitie van de landbouw vorm moet krijgen, uiteenlopend van sturen op doelbereik dan wel resultaatverplichting, het komen tot een aanpak van de totale waardeketen, tot het sturen op maatregelenniveau. Naast de wijze waarop partijen het doel willen realiseren, vraagt het in de volgende fase ook een nadere verdieping hoe de vrijkomende stikstofruimte wordt verdeeld en wat de prioriteiten zijn.

Gerelateerd aan het doel van een gezonde leefomgeving hebben meerdere partijen uitgesproken zorgen te hebben over de **water- en luchtkwaliteit**. Ook hier wordt urgentie gevoeld om hier concreet mee aan de slag te gaan.

Tot slot hebben een paar partijen de financiële toekomst van de provincie ter sprake gebracht met als centrale boodschap dat de teruglopende **financiën** ook in de komende bestuursperiode om keuzes vragen. Betreffende de financiën heeft een aantal partijen gevraagd om het terugdraaien van de bezuinigingen op natuur en cultuur.

4. VERKENNING NAAR MOGELIJKE COALITIE

In de gesprekken met alle partijen is verkend welke coalitie de voorkeur geniet en welke coalitie op het meeste draagvlak kan rekenen. Op basis van deze gesprekken kan ik het volgende constateren:

BBB neemt voortouw in formatie en is logische deelnemer in de nieuwe coalitie als gevolg van de verkiezingsuitslag

Vrijwel alle partijen duiden de winst van BBB als het gevoel van de bevolking die zich niet serieus genomen of gehoord voelt. Het wordt ook wel geduid als een proteststem tegen de gevestigde orde. Veel partijen zien in de winst van de BBB ook een roep om verandering. Het broze vertrouwen van de kiezer in de politiek vraagt volgens veel partijen om goed naar het signaal van de kiezer te luisteren. Gezien de winst van BBB vinden alle partijen dat de BBB het voortouw moet nemen in het vormen van een nieuw provinciebestuur. Aanvullend hierop vinden alle partijen dat de BBB, gezien de verkiezingsuitslag en het broze vertrouwen, ook logischerwijs deelneemt in de beoogde coalitie. Twee partijen geven aan ook een coalitie zonder BBB als een realistische optie te zien. Ook de VVD wordt veelvuldig genoemd als een serieuze en logische coalitiepartner, mede vanwege het aantal zetels. Met betrekking tot de BBB is door veel partijen genoemd dat men nieuwsgierig is naar een nadere kennismaking met deze partij. Een aantal partijen heeft hierom concreet verzocht in deze verkenningfase.

Behoeft een brede midden coalitie die de stip op de horizon vasthoudt

Het merendeel van de partijen is om meerdere redenen voorstander van een brede middencoalitie. Ten eerste verbindt een middencoalitie de partijen van zowel de rechter- als de linkerkant van het politieke spectrum. Hierdoor ontstaat een politiek-bestuurlijke balans die veel partijen nastreven. Ten tweede hebben meerdere partijen aangegeven dat het – uit oogpunt van consistent beleid en betrouwbaar bestuur – van belang is voor Brabant dat de zogeheten lange lijnen worden gecontinueerd. Daarbij is Brabant van het slot voor alle partijen een belangrijk uitgangspunt. Er zijn echter wel meerdere wegen naar Rome genoemd om Brabant ook daadwerkelijk van het slot te krijgen. Het 'wat' staat niet ter discussie, het 'hoe' wel.

De sociale paragraaf als verbindend element

De sociale paragraaf blijkt een verbindend element tussen de BBB en de partijen aan de linkerkant van het politieke spectrum. PvdA, GroenLinks, SP en Volt zien programmatische overeenkomsten met de BBB als het gaat om de sociale paragraaf.

Minder voor de hand liggende samenwerkingspartners

Op basis van het bovenstaande heb ik geconstateerd dat de BBB en VVD in beginsel de kern van het dagelijkse provinciebestuur kunnen vormen. Vervolgens heb ik geconstateerd dat een aantal partijen dusdanig van elkaar verschillen op inhoud en/of waarden dat deze niet samen in een coalitie kunnen deelnemen:

- Twee partijen zijn twijfelachtig om met de BBB in een coalitie te willen stappen vanwege de verschillende visie op het natuur- en stikstofbeleid.
- Meerdere partijen hebben hun twijfels geuit en enkele partijen sluiten uit om een samenwerking aan te gaan met PVV, JA21 en Forum voor Democratie. Reden hiervoor is dat zij grote programmatische verschillen zien dan wel sterk betwijfelen of zij dezelfde rechtstatelijke uitgangspunten als PVV, JA21 en Forum voor Democratie delen.
- Vier partijen stellen vraagtekens bij het CDA als logische samenwerkingspartner. Enerzijds omdat met de BBB in een coalitie de belangen van de agrarische sector reeds op een goede manier geborgd zijn. Anderzijds is aangegeven dat het CDA-standpunt in de Staten en het college niet altijd als consistent is ervaren.
- De PvdA en GroenLinks hebben aangegeven alleen samen in een coalitie te willen participeren. Zij houden hier strikt aan vast vanwege eerder geuite beloften en persoonlijke geloofwaardigheid.

Een coalitie volledig over links dan wel rechts wordt niet kansrijk geacht

Zoals hierboven aangegeven, is de meerderheid van de partijen voor een brede middencoalitie. In mijn verkenning heb ik opties over rechts respectievelijk links onderzocht. Voor beide varianten geldt dat deze onvoldoende recht doen aan de gewenste en gevraagde balans van een coalitie:

- Een coalitie over rechts (een combinatie van de volgende partijen: BBB, VVD, CDA, PVV, JA21, Lokaal Brabant en Forum voor Democratie) zou theoretisch kunnen, maar wordt niet als opportuun gezien. Redenen hiervoor zijn de sociale paragraaf van de BBB, twijfels over de stabiliteit van de samenwerking of uitsluitingen van sommige fracties en de behoefte aan continuering van de lange lijnen.
- Een coalitie over links zonder de BBB en met de VVD (VVD, D66, GroenLinks, PvdA, SP, Partij voor de Dieren, Volt) wordt niet door veel partijen genoemd en vraagt een samenwerking van veel verschillende partijen. Het is de vraag of de VVD zich in deze samenstelling zal kunnen vinden, alsook of er bij een coalitie van 7 partijen voldoende sprake is van een stabiel bestuur. Alleen de BBB met links georiënteerde partijen is niet kansrijk vanwege het verschil van opvatting tussen BBB en enkele van deze partijen over natuur, stikstof en de landbouwtransitie.

Omvang en werkwijze van de coalitie

Vrijwel alle partijen zijn een voorstander van een meerderheidscoalitie. Een nuanceverschil is waar te nemen in hoe groot de meerderheid moet zijn. Een aantal partijen, waaronder BBB, geeft aan breder verbinding te willen zoeken met alle partijen, niet slechts met de coalitie, in beeldvorming en besluitvorming op dossiers. Een beperkt aantal partijen zoekt meer comfort in een meerderheid en heeft een voorkeur voor een coalitie van rond de 30 zetels.

Partij voor de Dieren en D66 kunnen zich ook vinden in een minderheidscoalitie waarbij de coalitie op cruciale dossiers de steun van de meerderheid van Provinciale Staten moet opzoeken. Hiermee zou vernieuwing binnen Provinciale Staten worden aangebracht en naar de mening van Partij voor de Dieren en D66 passend bij het geluid van de kiezer die vraagt om een nieuwe politiek. Deze optie is echter niet uitgebreid besproken in deze fase en kent op dit moment te weinig steun onder partijen.

Coalitieakkoord & aantal gedeputeerden

Een meerderheid van de partijen heeft een voorkeur voor een coalitieakkoord op hoofdlijnen, waarin wel duidelijke en onbetwistbare afspraken worden gemaakt over een aantal kern-dossiers. Het natuur- en stikstofdossier is daarvan het meest in het oog springend.

Partijen verschillen van mening als het gaat over het aantal gedeputeerden dat zitting moet nemen in het college van Gedeputeerde Staten. PvdA en GroenLinks geven expliciet aan dat 7 gedeputeerden noodzakelijk is, gezien de opgaven waar Brabant voor staat. De VVD en JA21 zijn juist van mening dat minder gedeputeerden – bijvoorbeeld 6 – voldoende zou moeten zijn. Een aantal partijen, zoals de BBB, PvdA en GroenLinks, vinden een onafhankelijk gedeputeerde die of een specifieke inhoudelijke kennis inbrengt of als bijzondere verantwoordelijkheid heeft om de onderlinge verbinding binnen het college van Gedeputeerde Staten te versterken, maar zeker ook met Provinciale Staten, een nader te onderzoeken optie. Er zijn echter ook partijen die twijfels hebben bij een dergelijke constructie omdat in hun optiek ook een onafhankelijke gedeputeerde uiteindelijk altijd een belang vertegenwoordigt. Bovenal moet het college van Gedeputeerde Staten een team vormen.

Concluderend

Alle informatie verkennend en op basis van het bovenstaande ligt het voor de hand om te starten met een kern van de BBB en VVD. Samen hebben deze partijen 20 van de 55 zetels.

Om te komen tot de door veel partijen gewenste middencoalitie ligt het voor de hand deze kern aan te vullen met partijen die 4 of 5 zetels hebben en zich in het midden of aan de linkerkant van het politieke spectrum bevinden. Gezien het CDA door een aantal niet als eerste samenwerkingspartner genoemd wordt en D66 nauwelijks genoemd wordt als beoogd coalitiepartner, zijn PvdA, GroenLinks en de SP de meest logische partners.

Omdat PvdA en GroenLinks aangegeven hebben elkaar niet los te willen laten, is het meest logisch de volgende fase te starten met BBB, VVD, GroenLinks en PvdA. Samen hebben deze partijen 29 zetels. Deze coalitie bevat een mix van politieke stromingen en de door BBB gewenste nieuwe politiek: van onderop en samen met inwoners en partners. Programmatisch gezien zijn deze partijen het eens op doelniveau, de opvattingen over de aanpak van het natuur- en stikstofvraagstuk lopen evenwel uiteen. Vooral voor GroenLinks en BBB ligt er een uitdaging op dit dossier. In de gesprekken is echter helder geworden dat men bereid en van zins is elkaar hierop te vinden, waarmee vertrouwen in het kansrijk onderzoeken van deze optie is ontstaan.

Een eventuele vijfde partij als aanvulling voor een stevigere meerderheid met de eerder genoemde balans in acht nemend, is Lokaal Brabant. Deze partij wordt meermaals genoemd, brengt het lokale geluid in en sluit daarmee in de ogen van vele partijen aan bij het signaal wat de kiezer heeft afgegeven. Te onderzoeken valt of de genoemde coalitie uitgebreid moet worden met deze vijfde partij.

Met deze mogelijke coalitie wordt de voortzetting van huidig beleid – de focus op lange lijnen – met een bestuursstijl en politiek die dichtbij de inwoners van Brabant staat, kansrijk geacht. Daarbij moet worden aangetekend dat niet alle partijen kenbaar hebben gemaakt wie hun kandidaat-gedeputeerde(n) is of zijn. Ik raad aan bij de aanvang van het onderhandelingsproces hierbij uitgebreid stil te staan. Uit de gevoerde gesprekken blijkt onomstotelijk dat politiek mensenwerk is. Het gaat altijd over mensen. Er zijn altijd verschillen in zowel persoonlijke als bestuursstijl. Het is belangrijk om te onderzoeken waar die verschillen vooral complementair zullen zijn en waar er juist gevaar voor verdwijnen van chemie ontstaat. Samenwerken op de ingewikkelde opgaven waarvoor Brabant staat, vraagt een sterk verstandshuwelijk tussen de mensen die het dagelijks bestuur van Brabant zullen gaan vormen.

Een tweede mogelijke optie is de kern van BBB en VVD aan te vullen met SP, Lokaal Brabant en een vijfde nader te bepalen partij. Ook hiermee ontstaat een gebalanceerde coalitie waarbij de VVD de lange lijnen borgt, de BBB en Lokaal Brabant dicht bij elkaar liggen in de vorm van vernieuwende politiek, en de SP een meer links georiënteerd geluid in de coalitie inbrengt.

5. VERVOLG EN AANBEVELINGEN

Alles overziend en met in gedachte de behoefte van fracties om te komen tot een stabiel bestuur in Brabant, adviseer ik als eerste stap in het formatieproces een gesprek te organiseren met de 4 grootste partijen BBB, VVD, PvdA en GroenLinks. Zoals eerder aangegeven, lijken er veel inhoudelijke overeenkomsten tussen deze partijen te zijn, maar de details en de relaties tellen zeker ook. Tevens dient in dit eerste gesprek de aansluiting van een vijfde partij, te weten Lokaal Brabant, besproken te worden. Dit is een nadrukkelijke wens van de BBB. Ook GroenLinks geeft aan dat een extra partij balans en stabiliteit kan geven in de coalitie. Mocht deze combinatie van partijen niet succesvol zijn, dan kan in tweede instantie gestart worden met de variant BBB, VVD, SP, Lokaal Brabant en een vijfde nader te bepalen partij.

Gezien de parallele werkelijkheden die ik heb waargenomen en de verschillende interpretaties van kennis en wet- en regelgeving op het gebied van natuur en stikstof, is het in het belang van zowel de onderhandelende partijen als Provinciale Staten dat er wordt toegewerkt naar een gemeenschappelijk kader op dit dossier waarbinnen afspraken voor de coalitie kunnen worden gemaakt. Een kennissessie met meerdere experts kan hiervoor zeer helpend zijn en raad ik ten zeerste aan.

Ik wens de formateur, de onderhandelende partijen én de fracties in Provinciale Staten toe dat de positieve energie en openheid van afgelopen weken wordt vastgehouden. Dat vraagt om het vasthouden van de open houding, om ook niet-geharnast de volgende fase in te gaan, maar juist om echt naar elkaar te luisteren met de bereidheid om er samen uit te komen. Alleen al omdat er grote en urgente opgaven liggen én omdat Brabant en haar inwoners een stabiel en evenwichtig provinciebestuur verdienen.

Daarbij teken ik aan dat in de formatiefase en bij het uiteindelijke coalitieakkoord het van essentieel belang is dat er een balans is in de belangen van de beoogde coalitiepartijen. Ofwel, zorg dat er zodanige afspraken gemaakt worden dat coalitiepartners zich ook in een later stadium nog comfortabel voelen en hun profiel kunnen blijven uitdragen. Hiermee wordt de stabiliteit van het bestuur geborgd.

Ik hoop in het nieuwe provinciebestuur het geluid van de kiezer terug te zien. Daarmee doel ik niet op grote inhoudelijke koerswijzigingen, maar op een andere vorm van politiek en bestuur. Een politiek én bestuur waarin mensen zich kunnen herkennen, dat uitlegbare besluiten in begrijpelijke taal neemt en waarin de Brabander wordt gezien én gehoord. De afgelopen weken hebben daarnaast meerdere organisaties mij een brief geschreven met inhoudelijke aandachtspunten. Met veel dank voor alle goede suggesties en raad, zal ik de ontvangen brieven onder de aandacht van de formateur brengen. Wellicht is het mogelijk om één avond te organiseren om in gesprek te gaan met de afzenders van deze brieven. En - ik daag u uit - vernieuwing in het formatieproces aan te brengen door ook op andere momenten in interactie te gaan en open te staan voor de constructieve inbreng van alle partijen in de Staten.

Het zal in de komende bestuursperiode niet altijd makkelijk worden. De opgaven zijn groot, complex en gaan gepaard met veel verschillende belangen. Voor een stabiel bestuur in Brabant is het van belang dat er een team staat dat elkaar vasthoudt en voor elkaar gaat staan, ook als het moeilijk wordt. Investeer daarom in het opbouwen van een sterk team dat complementair is aan elkaar, zowel op inhoud als relatie, *het gaat tenslotte altijd over mensen.*

Ik doe de suggestie dat u, onder leiding van onze Commissaris, binnen Provinciale Staten in gesprek gaat over de wijze waarop u wilt samenwerken, zowel in het dagelijks bestuur van Gedeputeerde Staten als binnen Provinciale Staten. Met erkenning van hetgeen zich 'boven water' afspeelt alsook wat 'onder water' van belang en van invloed is. Met de waarden, zoals opgetekend uit de gesprekken en uitgewerkt in figuur op pagina 7, is hiervoor een aanzet gedaan. Geef het vooral met elkaar betekenis, doorleef het en pas aan met het oog op een constructieve samenwerking binnen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten in de komende bestuursperiode.

Tot slot, gezien de urgentie van de opgaven die voor ons liggen, is het van belang dat de mouwen worden opgestroopt en de nieuwe coalitie snel van start kan. Dit betekent dat Brabant niet gebaat is bij een langdurig formatieproces. Tegelijkertijd geldt dat zorgvuldigheid niet mag lijden onder snelheid.

Dan rest mij nog eens u te bedanken voor alle open en mooie gesprekken! Fijn dat ik uw vertrouwen mocht krijgen en dat ik u mocht leren kennen en horen. Ik ben dankbaar voor de afgelopen periode die ook voor mij leerzaam en bijzonder is geweest. Nogmaals veel dank aan het topteam met wie ik dit samen mocht oppakken. Ik wens u veel wijsheid voor het vervolg. Op naar een stabiel en wijs bestuur in Brabant met zorg voor elkaar want *het gaat natuurlijk altijd over mensen!*

Met hartelijke groet,

Sacha Ausems

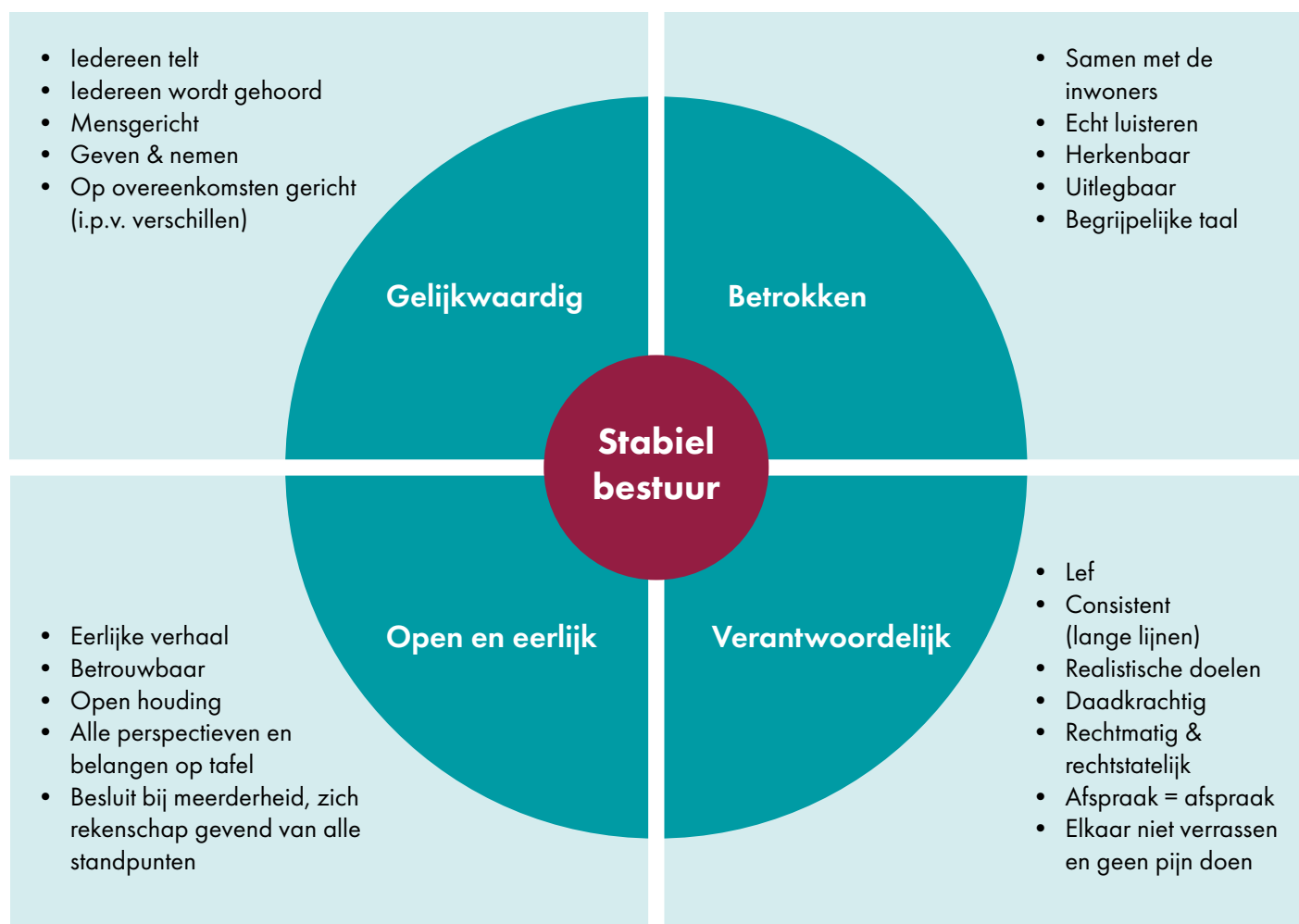

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

WAARDEN EN UITGANGSPUNTEN VOOR STABIEL BESTUUR IN BRABANT

Gelijkwaardig:

Elke mening en elke inbreng van iedereen is relevant en waardevol. We hebben wellicht andere rollen, als mens zijn we gelijkwaardig in onze inbreng.

- Iedereen telt en iedereen wordt gehoord: ieder mens is van waarde en verdient het om echt gehoord en liefst ook begrepen te worden, ook al ben je het niet met elkaar eens. Ieder mens doet ertoe.
- Mensgericht: gericht op de mensen, hun behoeften en belangen versus gericht op systeemwereld.
- Geven en nemen: een effectieve samenwerking vraagt om je te verdiepen in de ander, in zijn of haar belangen. En vraagt erom niet slechts gericht te zijn op eigen belang maar de ander ook iets te gunnen.
- Op overeenkomsten gericht: vertrouwen ontstaat waar mensen hun best doen elkaar te begrijpen en te vinden, waar mensen gericht zijn op het gemeenschappelijke en de verbinding in plaats van hetgeen hen onderscheidt of waar zij in verschillen.

Open en eerlijk:

Als een verhaal klopt, als mensen kloppen, als wat zij zeggen begrijpelijk en te verifiëren is, zonder dubbele agenda, dan kan er vertrouwen ontstaan.

- Eerlijke verhaal: verifieerbare feiten, oprechte communicatie waarvan mensen kunnen 'voelen of het klopt'.
- Open houding: open staan voor afwijkende meningen of standpunten, wezenlijk geïnteresseerd zijn in hetgeen een ander te zeggen heeft.
- Alle perspectieven op tafel: vanuit de visie dat een besluit rijker en wijzer wordt als alle perspectieven op tafel komen, (scherp) besproken en gewogen worden.
- Besluiten met meerderheid, rekenschap geven van standpunt minderheid: vanuit de visie dat een rijk besluit vraagt om het wegen van alle perspectieven en met betrokkenheid van allen, een besluit nemen dat kan rekenen op steun van de meerderheid.
- Betrouwbaar: een open, eerlijk en kloppend beleid of besluit waarin alle perspectieven zijn meegewogen en dat uitlegbaar is zorgt voor een gevoel van betrouwbaarheid en groei van vertrouwen. Doen wat je zegt, ook in de samenwerking.

Betrokken:

Begaan met elkaar, met inwoners, met partners. Met hun welzijn en welbevinden.

- Samen met inwoners: Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten besturen het Brabant van de Brabanders. Beleid en besluiten worden rijker, wijzer en kunnen op meer draagvlak rekenen als inwoners en ondernemers worden betrokken bij beleid en besluitvorming.
- Echt luisteren: om te weten wat er speelt, om echt betrokken te zijn is het van belang echt te horen wat er speelt, wat men belangrijk vindt, nodig heeft en waarom.
- Herkenbaar: als de problematiek die op tafel ligt herkenbaar is, als gezien wordt dat er oog is voor belangen en vragen. En ook als bestuurders herkenbaar zijn als mens, in hun gedrag. Naast de inwoner staan als overheid, als bestuurder, als mens.
- Uitlegbaar: als besluiten goed uit te leggen en daarmee te begrijpen zijn wordt het eenvoudiger je ertoe te verhouden ook al ben je het er niet mee eens. Een overheid die in interactie is met de inwoners.
- Begrijpelijke taal: taal die voor iedereen eenvoudig leesbaar en te begrijpen is. Dat leidt tot verbinding, begrip en daarmee meer vertrouwen.

Verantwoordelijk:

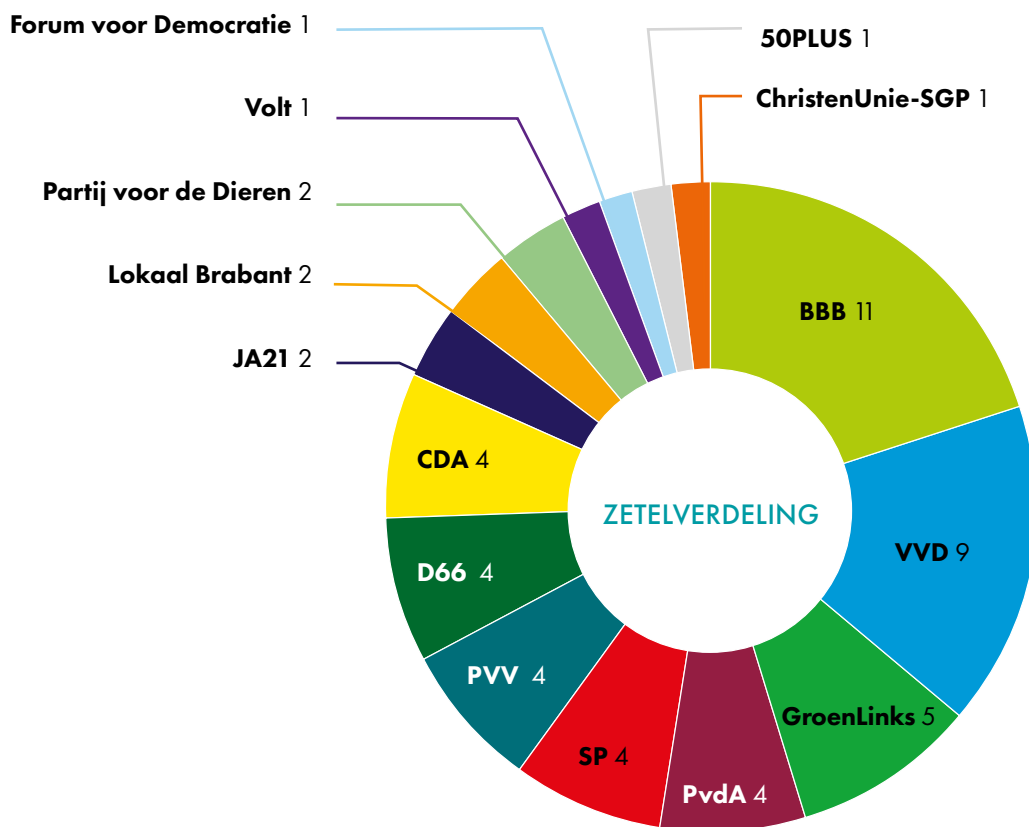
Verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor de opgaven waar Brabant voor staat. Serieus aangaan en aanpakken.

Handen uit de mouwen.

- Lef: niet duiken of afschuiven, ongebaande paden proberen, uit je comfort zone gaan.
- Consistent (lange lijnen): wisselend beleid zorgt voor verwarring en kan tot onbegrip of verlamming leiden. Beleid dat voor langere termijn wordt ontwikkeld en uitgezet geeft stabiliteit en vertrouwen, zeker als het tussentijds wordt geëvalueerd en enigszins wordt bijgestuurd waar nodig.
- Realistische doelen: opgaven realiseren vraagt realisme (i.p.v. alleen idealisme) in te stellen doelen, soms vraagt het om een meer pragmatische houding, maar zeker ook een innovatieve, vooruitstrevende en oplossingsgerichte houding.
- Daadkrachtig: aanpakken en doorpakken, geen besluiteloosheid of getreuzel. Vooruit.
- Rechtmatig en rechtstatelijk: voldoen aan de wet.
- Afspraak = afspraak: om elkaar te kunnen vertrouwen is het van belang dat men afspraken maakt waarvan men zich houdt. Betrouwbaar zijn in je samenwerking in het nakomen van hetgeen is overeengekomen.
- Elkaar niet verrassen en 'geen pijn doen': een verrassing in beleid en bestuur is niet wenselijk, maakt de samenwerking onvoorspelbaar en daarmee meer onbetrouwbaar.

BIJLAGE 2

ZETELVERDELING PROVINCIALE STATEN

BIJLAGE 3

GESPREKSVERSLAGEN POLITIEKE PARTIJEN

Gespreksverslag van de verkenner met

BBB

Woensdag 22 maart 2023 en maandag 3 april 2023

Aanwezigen

John Frenken, Johan van Dommelen, Marco Havermans (BBB), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuning verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- BBB is een partij waarbij de mens centraal staat.
- BBB wil dat politiek en beleid herkenbaar zijn voor de Brabander. Dat uit zich in houding en gedrag: mensen bevragen en meenemen in de beleidsprocessen, kwetsbaar opstellen en eenvoudig taalgebruik. Inwoners moeten begrijpen wat de provincie aan het doen is. Ze hoeven het niet eens te zijn, maar het is wel belangrijk dat je het inwoners kunt uitleggen en dat de inwoners zich betrokken voelen.
- BBB wil dat over 4 jaar de kiezer weer vertrouwen heeft in de politiek en het bestuur, ook al is de kiezer het niet altijd eens met de gekozen koers.
- BBB wil laten zien dat het zaken anders en concreet aanpakt.

Duiding politiek landschap

- Landelijke politiek heeft (ongetwijfeld) bijgedragen aan de verkiezingsuitslag. Op landelijk niveau zijn politieke partijen de verbinding met provincies verloren. 'Haantje de voorste-gedrag' heeft ertoe geleid dat er niet meer naar elkaar geluisterd wordt en dat merkt de kiezer ook.
- BBB geeft aan de verkiezingen te hebben gewonnen op het 'hoe'. Landelijk ligt de focus te veel op het 'wat', maar mensen willen weten hoe je de vraagstukken aanpakt en waarom.
- De BBB heeft ingezet op de relatie met mensen – met nuchterheid en nabijheid – en dat is wat kiezers hebben gezien en nodig hebben gehad.
- Een tweede succesfactor is authenticiteit. BBB is dicht bij zichzelf en dicht bij de ander gebleven. Er is een gevoel gecreëerd van erbij horen.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Accent in het nieuwe bestuursakkoord moet liggen op het 'hoe'. 'Nee' is verleden tijd. BBB wil met Brabanders meedenken en opties bieden.
- Woningbouw is prioriteit 1. Woningbouw vindt bij voorkeur plaats binnen de kernen, maar kan soms ook in het buitengebied. Het moet vooral passen bij de gemeenschap en de omgeving.
- Natuur/stikstof:
 - Herijking Natura 2000-gebieden is een landelijke discussie. BBB is voorstander van anders naar natuur kijken. Dezelfde hoeveelheid natuur, maar anders ingericht.
 - Het doel staat niet ter discussie (stikstofreductie en natuurherstel om Brabant van het slot te halen), maar vooral de weg ernaartoe. Er kan veel bereikt worden door in gesprek te gaan, met boeren mee te denken, ze opties aan te bieden en boeren te begeleiden in de transitie, met maatwerk. Er moet eerst een taskforce worden opgericht die gesprekken gaat voeren en alles in kaart brengt. BBB is de uitgelezen partij om aan tafel te komen bij de mensen.
 - BBB is voorstander van de landbouwtransitie.
 - We moeten het gesprek voeren over de verdeling van vrijgekomen stikstofruimte over meerdere sectoren en daar prioritering in aanbrenge. Ga ook gebiedsgericht aan de slag, dan kom je automatisch in de gemeenschappen te staan.
 - We houden ons aan de wet en Haagse discussies laten we in Den Haag.
 - Datums wil de BBB achterwege laten. Het gaat om het proces en het resultaat ervan. De BBB wil ook gelijk aan de slag. Datums frustreren het proces alleen maar.
 - BBB is tegen het toepassen van de gedwongen uitkoop als instrument.
- Bereikbaarheid en leefbaarheid van de kernen. Verbinding stad en platteland waarvoor bereikbaarheid belangrijk is.
- Brede welvaart: dit is nu nog een loos begrip. Uitdaging is om samen met gemeente inhoud te ontwikkelen op het thema Brede welvaart.

Bestuursstijl

- Realisme in plaats van idealisme.
- Samenwerkingsgericht en in gesprek met elkaar: zowel binnen de Staten, het college als met Brabantse organisaties en inwoners. BBB wil denken vanuit de inwoner en dichter bij de mensen komen.
- Vertrouwen als basis voor samenwerking. Investeren in onderlinge relatie.
- Een bestuur mag elkaar aanvullen, in balans zijn.
- Soms is het nodig om je kwetsbaar op te stellen en de hand in eigen boezem te steken.
- BBB wil het bestuursakkoord tussentijds evalueren en bijsturen indien gewenst.
- Voordat er een bestuursakkoord ligt, wil BBB hierover eerst in

gesprek met de oppositie.

- Belangrijke waarden in de politiek en binnen een coalitie zijn: openheid, elkaar niet verrassen, onderling vertrouwen en een veilige omgeving en het kunnen maken van en houden aan afspraken, luisteren naar elkaar en open staan voor ideeën. Meerdere wegen leiden naar Rome; een open vizier en het durven bewandelen van andere routes.
- Verschillende belangen en meningsverschillen zijn er altijd. Deze kunnen ten alle tijden op tafel worden gelegd en worden besproken. BBB hecht belang aan een gemeenschappelijk doel en gevoel waaraan alle partijen binnen de coalitie zich houden en waar partijen elkaar steunen en helpen waar nodig.

Beoogde coalitie

- BBB is voorstander van een meerderheidscoalitie.
- De VVD is voor de BBB een logische samenwerkingspartner.
- Op inhoud ziet de BBB raakvlakken met CDA, PvdA, Lokaal Brabant, SP en JA21.
- BBB streeft naar een coalitie met rond de 30 zetels.
- Als boodschap benadrukt de BBB hun bereidheid om samen te werken en te investeren in de relatie: "Met ons is echt samen te werken, met ons kun je praten en we denken mee." De manier waarop – het 'hoe' – is daarbij het uitgangspunt, de inhoud moet men samen laden.

Gespreksverslag van de verkenner met

SP

Woensdag 22 maart 2023

Aanwezigen

Nico Heijmans, Irma Koopman (SP), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- Eerlijke kansen. Ook vanuit de gedachte dat we iedereen in onze maatschappij nodig hebben: "laten we gebruik maken van ieders capaciteit door iedereen gelijke kansen te bieden, daar worden we als land ook beter van". Als provincie moeten we mee de voorwaarden scheppen zodat iedereen de kans krijgt om zelf iets van het leven te maken. Daarbinnen heeft elke individu ook een eigen verantwoordelijkheid. Hierachter ligt de overtuiging dat vrijheid begint bij bestaanszekerheid. Pas dan kun je je ontplooien.
- Menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.
- De provincie mag dichterbij de mens komen te staan: beleid met een mensgerichte aanpak met oog voor iedereen.
- De SP stelt maatschappelijk belang boven individueel belang.

Duiding politiek landschap

- Een duidelijk protest tegen heersende politiek/gevestigde orde. SP heeft geen winst weten te boeken in de verkiezingsuitslag omdat SP bij de gevestigde orde is gaan horen.
- Mensen krijgen het gevoel dat de politiek niet bezig is met wat er speelt onder de bevolking. Boodschap van de verkiezingsuitslag is om de zaken nu aan te pakken en ons als politiek bezig te houden met de echte problemen van mensen. Vertrouwen terugwinnen door vraagstukken echt aan te pakken en oplossingen te bieden. De SP wil dit ook.
- BBB is een partij die niet bij de gevestigde orde hoort. BBB heeft een goede campagne gevoerd. Bovendien willen mensen graag bij een winnaar horen. Dat is ook de reden dat de BBB in de laatste dagen nog veel stemmers heeft getrokken.

- De huidige onvrede verklaart de SP vanwege het verwaarlozen van de publieke zaak en de ver doorgevoerde marktwerking, ook bij publieke taken. Hierdoor is een systeemcrisis ontstaan.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Gelijkwaardigheid. SP neemt afstand van discriminatie in welke vorm dan ook. Dit dient als uitgangspunt, ook opnemen in het bestuursakkoord.
- Aanbodgericht openbaar vervoer: in elk dorp in het centrum moet weer een bushalte komen en niet alleen uitgaan van rendabele lijnen. Met mobiliteit kan de leefbaarheid en bereikbaarheid van dorpen en kernen gewaarborgd worden. Het versterkt ook verbinding tussen stad & platteland. Dit is van belang om iedereen betrokken te houden, ook het platteland. Provinciaal bedrijf voor OV is voor de SP een optie.
- Rechtvaardig klimaatbeleid wat draagvlak kent en waaraan iedereen kan meedoen. Klimaatbeleid moet betaalbaar zijn.
- Armoedebeleid, gekoppeld aan duurzaamheid en klimaatbeleid. Pas dan kun je iedereen verantwoordelijk maken voor de keuze om te verduurzamen.
- Natuur, landbouw en stikstof: met betrekking tot dit vraagstuk wil de SP:
 - Onteigening behouden als instrument. Het is een uiterst redmiddel om de ander te bewegen en zo het algemeen belang te kunnen dienen.
 - Niet tornen aan Natura 2000-gebieden.
 - Minder vee en meer boeren. Minder vee om een gezonde leefomgeving te bevorderen (verminderen risico op zoönose en verbeteren luchtkwaliteit). SP is tegen schaalvergroting van agrarische bedrijven en is voorstander van meer relatief kleine boerenbedrijven. De provincie moet boeren begeleiden om te verduurzamen, inclusief een bijbehorend verdienmodel.
- Correctief referendum als aanvulling op representatieve democratie. Als bevolking in staat zijn om aan de noodrem te trekken.
- SP wil bezuinigingen op cultuur & natuur terugdraaien.

Bestuursstijl

- Een mensgerichte aanpak.
- Een meer sturende overheid. Er zijn regels nodig om voor iedereen een gelijk speelveld te creëren en te voorkomen dat het recht van de sterksten te veel zegeviert.
- Afspraak is afspraak.
- Respectvol en gelijkwaardigheid in de samenwerking: open blijven staan voor andere ideeën.
- De redelijkheid laten regeren: geven en nemen en inzien dat sommige besluiten onvermijdelijk zijn en tot compromissen komen.
- Discussiëren op basis van argumenten en niet op basis van standpunten.
- Kleine successen vieren.

Beoogde coalitie

- De SP spreekt uit mee te willen regeren.
- SP ziet de Partij voor de Dieren, D66 en PvdA als partijen die dichtbij hen staan en GroenLinks ook op het gebied van natuur en milieu.
- Met de BBB zien zij overeenkomsten op sociaal gebied, maar ook verschillend (bijvoorbeeld onteigeningsinstrument).
- Tegenover een samenwerking met BBB staat de SP niet afwijzend. Wel behoefte aan kennismaking. Het is voor de SP nog onduidelijk welke waarden belangrijk zijn voor de BBB.

Gespreksverslag van de verkenner met GroenLinks

Woensdag 22 maart 2023 en dinsdag 4 april 2023

Aanwezigen

Jade van der Linden, Hagar Roijackers (GroenLinks), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- GroenLinks combineert de waarden 'groen' en 'sociaal'.
- Menselijke maat voorop. Iedereen moet kunnen meedoen. Met open hart en open vizier mensen horen, zien en begrijpen. Dit vraagt om een meer sturende overheid omdat autonome ontwikkelingen vaak in het voordeel zijn van kapitaalcrachtigen.
- GroenLinks staat voor rechtvaardig en eerlijk. Eerlijk betekent ook dat je niet altijd het leuke verhaal kunt vertellen.
- GroenLinks wil Brabant 'heel' en leefbaar houden. Dat betekent opgaven aanpakken (daadkracht) en tegelijkertijd oog houden voor de mens. GroenLinks benadrukt dat overheden nu moeten richten, sturen en kiezen om Brabant ook voor de generaties na ons leefbaar na te laten.
- Progressief en verantwoordelijk.
- GroenLinks staat voor verbinding. Het gaat altijd het gesprek aan, ook met mensen die ver van GroenLinks afstaan.
- Rechtsstatelijkheid en rechtmatigheid.

Duiding politiek landschap

- De zetelverdeling tussen 'links' en 'rechts' is grotendeels gelijk gebleven, maar onderling is er veel verschoven. Forum voor Democratie en het CDA hebben veel moeten inleveren. BBB heeft veel zetels gewonnen omdat zij een ander verhaal dan andere partijen hebben laten horen. Aan de linkse progressieve kant hebben Volt en PvdA beide één zetel gewonnen. GroenLinks is in zetels gelijk gebleven ten opzichte van 2019 (wat een record-uitslag was), en is nu de derde partij van Brabant.

- Er is veel wantrouwen in de politiek en tegelijkertijd wordt er naar de politiek gekeken voor een oplossing voor de opgaven waarvoor we staan. Dat is een interessante paradox.
- In Brabant zijn de kaarten anders geschud dan in de rest van het land. GroenLinks is de grootste in Eindhoven en Tilburg (zegt ook iets over generaties). Er ligt een kans om als GroenLinks en BBB samen stad en platteland te verbinden.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Een verbindend, inspirerend, herkenbaar en integraal verhaal voor Brabant maken.
- Brede welvaart waarin zowel de Brabander als de fysieke leefomgeving centraal staat. Het begrip brede welvaart samen betekenis geven.
- Woningbouw: iedere Brabander heeft recht op een betaalbare woning. GroenLinks is voorstander van vooral binnenstedelijk bouwen. Daarnaast kan er natuur- en waterinclusief gebouwd worden. GroenLinks wil geen woningen in natuurgebieden.
- Ruimte/omgevingsdossiers: met inachtneming van de wet- en regelgeving. Hierover geen interpretatieverschillen (binnen hetzelfde kader en wet werken).
- Stikstof/Natuur:
 - Natura 2000-gebieden blijven overeind (hier gaat de provincie ook niet over).
 - Stikstofreductie (stalaanpassingen, stikstofreductie in 2030). Vasthouden aan het stikstofreductiepad. Goed afwegen wat daar voor nodig is om te kunnen bereiken. De manier waarop stikstofreductie moet worden bereikt, is bespreekbaar. Een mensgerichte aanpak.
 - Transitie landbouw: boerenbedrijven extensiveren en biologische landbouw. Iedereen moet kunnen meedoen in de landbouwtransitie.
 - Vergunningverlening, toezicht en handhaving is een belangrijk onderdeel voor een gezonde leefomgeving.
- Mobiliteit: verbinding stad en land. Het gaat dan onder meer om bereikbaarheid (betaalbaar, toegankelijk en breed beschikbaar openbaar vervoer) en het voorzieningenniveau.
- Kunst & cultuur als belangrijke bouwsteen in Brabant.
- Innovatie inzetten om maatschappelijke opgaven aan te pakken.

Bestuursstijl

- Een openbaar bestuur dat mensen zien en hoort en tegelijkertijd daadkracht toont en vraagstukken aanpakt.
- Helder en duidelijk, open en transparant. Keuzes maken in het algemeen belang, ook al zijn deze impopulair vanuit een specifiek belang. Het is geen tijd van makkelijke keuzes.
- Oplossingsgericht, innovatiekracht, vooruitstrevend.
- Besluiten moeten goed uitlegbaar zijn.
- Niet alleen 'nee zeggen', ook 'ja': wat kan er wel, hoe kunnen we dat mogelijk maken?
- Samenwerking, ontmoeting en (onderling) vertrouwen. Collegiaal; voor elkaar gaan staan.

- Besluiten worden zorgvuldig en grondig afgewogen, meerdere perspectieven/ invalshoeken meewegend. Met argumenten komen.
- Stukje geven en nemen; soms moet je op dingen inleveren omdat je daarmee iets anders kan bereiken.
- Balans in bestuur; "jij staat voor mijn blinde vlek". Elkaar daarin waarderen.
- Afspraak is afspraak, elkaar geen pijn doen, elkaar niet verrassen.

Beoogde coalitie

- GroenLinks wil graag verantwoordelijkheid nemen. Het is voorstander van een coalitie die bestuurt op basis van een zorgvuldig uitgewerkt bestuursakkoord.
- GroenLinks heeft de voorkeur voor een meerderheidscoalitie. Een extra partij kan ook balans geven in een coalitie.
- GroenLinks wil alleen besturen in samenwerking met PvdA.
- GroenLinks ziet programmatische overeenkomsten met de volgende partijen: PvdA, D66, SP, PvdD en Volt. Ook de VVD is een optie op basis van de goede en eerlijke samenwerking in de afgelopen jaren (afpraak is afspraak).
- BBB is een mogelijke coalitiepartner, zeker als grootste partij, maar vraagt eerst om een nadere kennismaking. Op sociaal gebied lijken GroenLinks en BBB goed op elkaar aan te sluiten.
- GroenLinks is bereid om met iedere partij te praten. Samenwerking met de PVV en FvD in een coalitie behoort op basis van verschil van inzicht over rechtsstatelijkheid en mensenrechten niet tot de mogelijkheden.
- Gezien de opgaven waarvoor de provincie staat, is een College van GS met 7 gedeputeerden gewenst.
- GroenLinks benoemt de mogelijkheid van een vakgedeputeerde (een gedeputeerde niet verbonden aan een partij).
- GroenLinks is van mening dat er nog een gesprek nodig is om op de inhoud van het stikstof/natuur dossier op gelijk kennisniveau te komen.

Gespreksverslag van de verkenner met VVD

Vrijdag 24 maart 2023 en dinsdag 4 april 2023

Aanwezigen

Roel Gremmen, Martijn van Gruijthuijsen (VVD), Sacha Ausems (verkenner), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- De VVD hecht veel waarde aan een stabiel en consistent bestuur dat de lange lijnen vasthoudt. Hierdoor ontstaat er betrouwbaarheid en geloofwaardigheid.
- Belangrijke waarden zijn verantwoordelijkheid nemen, doorzetten en hard werken.
- Innovatief en ondernemend als uitgangspunt, dat zit ook in de genen van Brabant.
- Drijfveer is streven naar vooruitgang: Brabant weer een stapje verder helpen. De VVD omschrijft dit als 'vooruitgangsoptimisme'. Het glas is halfvol en alles wat je bereikt is mooi. Wel idealen, geen dogma's.
- Oplossingsgericht: als provincie ruimte opzoeken en ook ruimte geven aan inwoners om met creatieve, innovatieve oplossingen te komen. Mensen met een goed idee verder helpen.
- Afspraak is afspraak. Elkaar niet verrassen.
- Transparant en open: moeilijke zaken op tafel leggen en bespreekbaar maken.

Duiding politiek landschap

- De VVD is tevreden en trots met de uitslag van 9 zetels. De VVD is stabiel gebleven en daarnaast de grootste VVD-fractie van alle provincies.
- De verkiezingsuitslag biedt de VVD ook kansen. De afgelopen 12 jaar voelde de VVD als grootste de verantwoordelijkheid om alles bij elkaar te houden. Nu is er de kans om wat meer vast te houden aan het eigen profiel van de VVD.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- De VVD heeft een voorkeur voor een bestuursakkoord op hoofdlijnen. Op die manier houd je ruimte en blijf je flexibel. Wel kan de VVD zich voorstellen dat er bij sommige onderwerpen meer verdiepende afspraken worden gemaakt om zo comfort te bieden aan alle partijen.

- De VVD is een voorstander van een provincie die zich richt op kerntaken en daarbinnen een verdere focus aanbrengt. De komende herverdeling van het provinciefonds zal zeer waarschijnlijk leiden tot minder structurele middelen en dus vragen om keuzes maken.
- Vertrekpunt voor het bestuursakkoord is bestaand beleid en het zijn van een innovatieve, ondernemende provincie. De VVD wil een consistente lijn hebben en houden.
- Natuur en stikstof: de VVD is een voorstander om de stikstofruimte evenredig uit alle sectoren te halen. Daarbij spreekt de VVD de behoefte uit om de discussie zoveel mogelijk te objectiveren/rationaliseren en inzichtelijk te maken wat een stikstof-reducerende maatregel betekent voor het brede algemeen belang, in relatie tot onder andere werkgelegenheid. De VVD meent dat de overheid zichzelf op een bepaalde manier heeft ingekaderd. Nu alle energie zetten om het systeem vooruit te helpen en niet alleen de nadruk leggen op stoppers in de agrarische sector. Specifiek voor het Brabantse beleid:
 - Het accent moet liggen op de kwaliteit van natuur en niet op de kwantiteit.
 - De VVD ziet de ingezette koers uit 2017 als vertrekpunt van beleid. De stallende deadline van 01-07-2024 is daar een belangrijke pijler in.
 - De VVD is geen voorstander van verplichte onteigening, maar wil het instrument wel in de koffer hebben zitten als laatste trede van escalatie.
 - De VVD doet geen uitspraak of de 74% stikstofreductie in 2030 of 2035 moet worden gerealiseerd en vindt dit niet iets voor in een Brabants coalitieakkoord. Laat Haagse discussies vooral in Den Haag.
 - De Natura 2000-gebieden zijn een feit, het weer oppakken om te lobbyen voor wijzigingen kan, maar laat onverlet dat er urgentie zit in de Brabantse stikstofaanpak.
 - De schaarse ruimte die beschikbaar is, moet worden verdeeld. Je moet het met elkaar hebben over de prioriteiten.
- De VVD wil Brabant openhouden; daarvoor is stikstofreductie en natuurherstel op korte termijn nodig. Dus eerst ingrijpen om vervolgens ruimte te creëren voor actie. Natuurherstel is eerst nodig voordat maatschappelijke en economische activiteiten kunnen plaatsvinden. De manier waarop ligt nog open.
- De VVD onderschrijft het belang en huidige aanpak van het innovatieve economische beleid, waarmee oplossingen gevonden worden voor brede maatschappelijke vraagstukken, zoals gezond ouder worden, duurzame landbouw, slimmere mobiliteit en de energietransitie.
- Brede welvaart is voor de VVD geen zelfstandig thema. Door te investeren in innovaties die tevens bijdragen aan gezondheid, de kwaliteit van de leefomgeving, voedselvoorziening en energie wordt ook de brede welvaart bevorderd. De VVD wil vanuit de bestaande programma's en kerntaken die de provincie heeft, bijdragen aan brede welvaart.
- De VVD wil meer evenwicht tussen cultuur en sport.
- Wonen is een thema dat in de ogen van de VVD nog te traditioneel wordt aangevlogen. Het zou op dit thema meer ruimte (geld/regelgeving/innovatie) willen opzoeken.

Bestuursstijl

- De VVD vindt een stabiel, consistent bestuur, het bouwen aan lange lijnen en betrouwbaarheid belangrijk.
- Binnen het uitgangspunt van lange lijnen vindt de VVD het niet vanzelfsprekend om na 2 jaar te evalueren/herijken. Dit komt niet ten goede aan de consistentie. Bijsturing is continu nodig.
- Verantwoordelijkheid nemen en kijken hoe je problematieken slim, ondernemend en innovatief aan kunt pakken. Wel op basis van ratio en realisme.
- Ruimte blijven opzoeken, in oplossingen blijven denken. Niet alles willen vastzetten.
- Inhoud & relaties zijn belangrijk. Inhoudelijk heb je het coalitieakkoord, maar je werkt ook aan de relatie en het vertrouwen in elkaar. Zowel in GS als in PS. Elkaar kunnen vertrouwen en elkaar leren kennen. Informele momenten met elkaar zijn ook belangrijk. Het mag ook leuk zijn!
- Bereidheid tot compromissen. Er is veel te bespreken, maar wel binnen/vanuit lange lijnen blijven denken en doen.
- Focus aanbrengen in plaats van 'gieten'.
- Cultuur van samenwerken. Verbinding is een mooie uitdaging.

Beoogde coalitie

- VVD is van mening dat BBB het voortouw moet nemen in de onderhandelingen vanwege het kiezersmandaat.
- VVD is voorstander van een coalitie van 4 partijen. En als coalitie, zowel binnen PS als vanuit GS, moet je verbindend zijn naar partijen in de oppositie om te komen tot gedragen besluiten.
- VVD staat open voor een samenwerking met BBB. Daaraan toevoegend 2 van de 4 volgende partijen: GroenLinks, PvdA, SP of D66.
- VVD ziet vanuit 4 partijen een college met 6 gedeputeerden als logisch gevolg en is geen voorstander van bijvoorbeeld een 7e, onafhankelijke, gedeputeerde. Ook is de VVD geen voorstander van coördinerende portefeuilles.
- VVD heeft geen voorkeur voor een coalitie met zowel BBB als CDA, omdat in de brede afweging van alle opgaven van de provincie de aandacht voor de agrarische sector met een van deze twee partijen op een goede manier vertegenwoordigd is.
- VVD is benieuwd en nieuwsgierig naar de ideeën van de BBB om dichterbij de mensen te komen, hun ideeën voor sociale innovatie.
- VVD ziet graag zo snel mogelijk een nieuw bestuur geïnstalleerd worden. Er moeten namelijk besluiten worden genomen. Daarnaast is het niet goed voor het vertrouwen in politiek, en iedere dag dat er geen bestuur is, betekent Brabant langer op slot.
- VVD hoopt dat er uit de verkenningsfase al wel een advies komt voor één voorkeurscoalitie. VVD pleit voor snelheid en urgentie in het proces van de onderhandelingen om te komen tot een coalitie.
- Snelheid op inhoud, zorgvuldigheid in relatie.

Gespreksverslag van de verkenner met

Partij van de arbeid (PvdA)

Vrijdag 24 maart 2023 en maandag 3 april 2023

Aanwezigen

Sijjn Smeulders, Ward Deckers (PvdA) Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- De PvdA wil graag Brabant mooier, beter, gezonder en fijner voor iedereen maken.
- Belangrijke waarden van de PvdA zijn: gelijkheid, gelijkwaardigheid en gelijke kansen. Daar waar deze waarden er niet zijn, is er een overheid om in te grijpen.
- PvdA is er voor iedereen en niet alleen voor de kwetsbaren in de samenleving. De PvdA is er als partij met een sterke sociale agenda juist ook voor 'de middengroep'. Uitdaging is steeds het wegen van het maatschappelijk belang met de vraag: hoe helpt dit nu een zo groot mogelijke groep Brabanders?
- De overheid faalt in sommige systemen (zie toeslagenaffaire). Maar juist een sterke overheid, die bereid is dingen te doen en in te grijpen, is onderdeel van de oplossing.
- Redelijkheid: het gaat niet om dogma's en ideologie, maar om het realiseren van idealen en het kunnen uitleggen van besluiten aan Brabanders en toekomstige generaties.
- Luisteren als waarde en minder stellingname. Nu wordt vooral 'stellingname' beloofd in de politiek.

Duiding politiek landschap

- De uitslag is onder meer een gevolg van een gebrek aan een presterende overheid. Brabanders rekenen op een sterke overheid die er voor hen is. Daar wil de PvdA aan blijven werken.
- De Brabantse uitslag is anders dan op andere plekken in Nederland. Er is een evenwichtigheid in de zetelverdeling gebleven. In de steden is overwegend progressief georiënteerd gestemd, daarbuiten heeft vooral BBB de winst binnen gehaald. Er waren voor de verkiezingen 20 progressieve

zetels in PS en die zijn er nu nog steeds. De zetels van FvD en CDA zijn op rechts herverdeeld.

- De PvdA is buitengewoon tevreden met de verkiezingswinst, van 3 naar 4 zetels is een groot succes, de PvdA is er trots op de 4e partij van Brabant te zijn.
- De PvdA vormt samen met GL een stevig blok met 9 zetels, dat samen stevig gewonnen heeft ten opzichte van 2019.
- Het is de PvdA opgevallen dat GL en PvdA samen (ruimschoots) de grootste zijn in de B5-steden. GL en PvdA zijn daarmee de meest voor de hand liggende vertegenwoordiger van de inwoners die in de grote steden wonen.
- PvdA spreekt waardering uit voor de voorbereidingen en organisatie van de BBB, als fractie, maar ook op dit proces van verkenning. PvdA is benieuwd naar de BBB en waar ze inhoudelijk voor staan.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Stikstof/Natuur:
 - Op dit dossier zitten we in een impasse. In de komende jaren gaat het over de vraag hoe we hier uitkomen en bewegen naar een toekomstbestendig Brabant. De stikstofmaatregelen zijn in die zin noodgedwongen 'pleisters' om Brabant open te houden. Nu is het is telkens probleem-oplossing-probleem-oplossing.
 - De PvdA wil een gesprek over de gewenste balans in Brabant, waarbij gezondheid en natuur essentieel zijn voor toekomstige generaties. De PvdA is als sociale partij, solidair met generaties na ons.
 - Binnen het genoemde kader en geldende wet- en regelgeving het gesprek voeren over de toekomst van Brabant.
 - Het bieden van een reëel perspectief aan agrariërs (niet noodzakelijk als agrariër) moet onderdeel zijn van het verhaal. De voorkeur is om via het gesprek agrarische bedrijven vrijwillig te laten stoppen. Volgens de PvdA heeft de BBB een natuurlijke autoriteit om met agrariërs in gesprek te gaan.
 - De PvdA wil dat de maatregel van de stalaanpassing geïmplementeerd wordt. Daarbij ziet de PvdA ook dat de deadline van 1 juli 2024 mogelijk voor wat betreft uitvoerbaarheid (vergunningverlening en realisatie) niet realistisch is. Wat voor de PvdA essentieel is, is dat er wel afspraken worden gemaakt die ertoe bijdragen dat de vergunningverlening weer op gang komt waarbij zowel natuur en gezondheid gebord zijn als ruimte voor essentiële thema's zoals woningbouw.
 - Onteigening en verplichte uitkoop horen in de provinciale instrumentenkoffer, maar je kunt met elkaar in gesprek over de voorwaarden waarop we die inzetten.
 - Den Haag heeft haar eigen verantwoordelijkheid. Discussies die in Den Haag horen, zoals de datum voor 74% stikstofreductie in 2030 of 2035, wil de PvdA in Den Haag laten.

- Maatschappelijke ontwikkelingen als woningbouw, bereikbaarheid en de Brabantse economie draaiende houden zijn minstens net zo belangrijk als de natuur voor de PvdA. Dit vraagt dat eerst een oplossing gevonden wordt voor stikstof, anders gaat de rest ook niet door en kunnen zelfs maatregelen die stikstof reduceren niet worden uitgevoerd.
- Energie: PvdA wil verduurzaming van energie stimuleren om het klimaat te redden voor onze kinderen, met oog voor de Brabanders die hier niet zonder meer in mee kunnen.
- PvdA is er voor een balans tussen de groene als rode opgaven. Stedelijke transformaties zijn een belangrijk speerpunt voor de PvdA. Balans tussen stad en platteland: in het politieke debat hebben de vraagstukken in het landelijk gebied op dit moment in Provinciale Staten de overhand. De PvdA wil werken aan een balans, belangrijke stedelijke vraagstukken (zoals bijvoorbeeld woningbouw, bereikbaarheid, voorzieningenniveau, verstedelijking) hebben wat de PvdA betreft een belangrijke plek op de provinciale agenda in de komende jaren.
- OV is daarmee niet alleen een vraagstuk voor de bereikbaarheid van de kleine kernen, ook voor de inwoners in (middel) grote steden. De PvdA blijft ook hier aandacht vragen voor de verbinding tussen de stad en het platteland.
- De PvdA is van mening dat er extra moet worden geïnvesteerd in busvervoer.
- De PvdA streeft naar een bestuursakkoord op hoofdlijnen en dus op basis van vertrouwen. Op een aantal onderwerpen is het nodig om wat preciezer de 'huwelijksvoorwaarden' te formuleren. Deze afspraken geven houvast en comfort. Het gaat hier om afspraken over stikstof, vergunningverlening en financiën.

Bestuursstijl

- Sinds 2015 een andere koers ingezet, minder behoudend en meer gericht op de toekomst en met meer lef. De PvdA wil deze koers vasthouden. Dus focus op lange lijnen en doorzetten ingeslagen weg. De PvdA wil consistent/betrouwbaar zijn als bestuur/overheid.
- Afgelopen tijd is veel beleid vastgesteld, maar in de uitvoering moet er nog veel gebeuren en daar zit de ruimte. Daar worden tactische keuzes gemaakt en die liggen op tafel voor onderhandeling.
- Idealen en doelen staan voorop, het gesprek moeten we voeren over de manier waarop je daar komt. Realisme en resultaat is dan belangrijker dan idealisme.
- Gelijkheid in gesprek en evenwicht in samenwerking.
- Afspraak is afspraak. Elkaar kunnen vertrouwen en doen wat je zegt. Biedt elkaar stabiliteit en verras elkaar niet.
- Politiek is mensenwerk, dus er moet ook worden gewerkt aan teambuilding. Een bestuur moet het gevoel hebben dat het aan dezelfde kant van het touw staat te trekken.
- Blijven staan als het moeilijk wordt.

- Elkaar iets gunnen en stappen naar elkaar toe willen zetten, bereidheid en redelijkheid om samen te werken.
- Luisteren naar elkaar.
- Een meer presterende overheid (en daarmee betrouwbaar) en een responsieve overheid (oor en oog hebben voor iedereen).
- De PvdA ziet graag een college dat als team opereert met hoge mate van collegialiteit.
- Provinciale politiek begint in de zin van stellingname steeds meer op de landelijke politiek te lijken. Dit is niet de bestuursstijl waar de PvdA Brabant voor kiest. De PvdA stelt resultaten voor de Brabander voor op de zichtbaarheid van de PvdA Brabant. Daarom is de PvdA graag bereid wederom als coalitiepartij te fungeren in deze Statenperiode.

Beoogde coalitie

- De PvdA is voorstander van een meerderheidscoalitie, dit gezien de bestuurlijke stabiliteit die Brabant nodig heeft na een bestuursperiode met grote bestuurlijke instabiliteit. Een minderheidscoalitie of extraparlamenteair college is echter niet uitgesloten als het niet lukt om een meerderheidscoalitie te vormen.
- PvdA houdt vast aan een samenwerking met GroenLinks.
- PvdA staat open voor een samenwerking met BBB. Er lijken veel raakvlakken te zijn op sociaal gebied. PvdA is wel benieuwd naar de wijze waarop BBB het natuur- en stikstofvraagstuk wil aanpakken, waarbij het houden aan de wet- en regelgeving en het doel om stikstof te reduceren het uitgangspunt is voor de PvdA (met als doel om de natuur te verbeteren en de vergunningverlening weer op gang te brengen).
- Een gesprek over stikstof voor opheldering is nog wel nodig; met de feiten op tafel en zonder interpretatieverschillen het gesprek hierover voeren. PvdA adviseert in het vervolgproces een sessie met deskundigen over dit onderwerp te organiseren zodat iedereen dezelfde kennisbasis heeft.
- PvdA heeft prettig samengewerkt met VVD, D66, GroenLinks en voorheen ook met SP.
- Op inhoud liggen, naast GroenLinks, D66, SP, PvdD, Volt, 50plus en Lokaal Brabant dichtbij PvdA. Op inhoud wordt het lastiger met Forum voor Democratie en JA21.
- De PvdA heeft stevige bedenkingen omtrent de haalbaarheid van een stabiele coalitiesamenwerking met het CDA, omdat de CDA-fractie meermaals de in bestuursakkoorden gemaakte afspraken op essentiële punten niet nakwam.
- Volgens PvdA zijn er 7 gedeputeerden nodig. Dat heeft te maken met de opgaven die vragen om 7 gedeputeerden (workload), de gewenste stijl van besturen (gebiedsgericht kost meer tijd) en het buiten zichtbaar kunnen zijn in Brabant.
- Een partijloze/neutrale gedeputeerde zou een mogelijkheid zijn.

Gespreksverslag van de verkenner met 50PLUS

Vrijdag, 24 maart 2023

Aanwezigen

Jan-Frans Brouwers, Henry Liebregts (50PLUS), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- De belangrijkste waarde voor 50PLUS is inclusiviteit. Iedereen moet mee kunnen doen. Ieders kwaliteiten mogen gezien worden.
- 50PLUS streeft ernaar een maatschappelijk rendement te kunnen leveren. Het maatschappelijk belang weegt voor 50PLUS zwaarder dan alleen een financieel belang.
- 50PLUS vindt de sociale kant van de samenleving belangrijk, maar gaat ook uit van eigen verantwoordelijkheid van de mens.
- Voor 50PLUS is luisteren, verbinding en empathie ook belangrijk.
- Een afwegingskader voor 50PLUS is de vraag of iets een maatschappelijk rendement heeft.

Duiding politiek landschap

- Deze verkiezingen zijn proteststemmen uitgebracht. Niet alleen door boeren, de agrarische sector, maar ook is er een brede onvrede onder de mensen (zie een toeslagenaffaire of Groningen). In het verleden bleven mensen thuis uit onvrede. Nu zijn ze wel gaan stemmen.
- 50PLUS heeft wat verloren.
- Boodschap van de verkiezingsuitslag is dat we moeten luisteren naar de inwoners, wat daar leeft en kijken wat wij daaraan kunnen doen. De afstand tussen de inwoner en de provincie is groot nu.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Lange lijnen van beleid zijn belangrijk.
- Stikstof: een aantal partijen ligt ver uit elkaar. Interpretatieverschillen over de wet- en regelgeving moeten worden weggenomen. Voor wat betreft 50PLUS geldt:
 - Dat de deadline voor stalaanpassingen verschoven mag worden naar 2028. Vooral een mensgerichte aanpak is belangrijk
 - 2035 als uitgangspunt voor 74% stikstofreductie.
 - Provinciaal moet niet worden afgeweken van landelijk beleid.
 - 50PLUS wil breder kijken dan alleen de agrarische sector.
- Een belangrijk punt is het openbaar vervoer. Door bezuinigingen op het OV worden bijvoorbeeld mensen die minder goed te been zijn, uitgesloten. Er wordt alleen nog maar financieel gestuurd. Vervoer hoeft wat 50PLUS betreft niet alleen in de vorm van een bus worden aangeboden, maar er moet wel vervoer worden aangeboden.
- 50PLUS is voorstander van een nutsbedrijf 2.0 voor OV en energie. Je kunt in deze vorm als overheid meer sturen en bijvoorbeeld ook energiearmoede aanpakken.
- Gezondheid als thema.
- Het is een droom van 50PLUS dat provinciaal beleid 'kwetsbaarproof' en 'inclusiefproof' is. Zij zouden graag ouderen en kwetsbaren beleid zien.

Bestuursstijl

- 50PLUS vindt het belangrijk dat er naar elkaar geluisterd wordt, dat men elkaar probeert te vinden en dat er niet wordt gepolariseerd. Men moet juist op zoek naar de gezamenlijkheid. Daarbij moet je kunnen geven en nemen.
- Een bestuur moet een team vormen waarin mensen voor elkaar gaan en niemand laten verdrinken. Ook als team optreden en eenheid uitstralen. Inzetten op de samenwerking. Daarnaast is kennis van de inhoud en de omgeving waarin je werkt belangrijk.
- Het maatschappelijke aspect moet zwaarder wegen dan alleen het financiële aspect. Hier een betere balans in vinden dan nu het geval is.
- Als provincie meer naar buiten gaan en daarbij niet om de inwoner heen gaan, maar de inwoner meenemen in de oplossing en ze laten meedenken.
- Als bestuur ook aandacht hebben voor de oppositie. Er moet ook ruimte zijn om hen te horen en te betrekken en naar hen te luisteren.
- Ontmoetingen buiten de Statenvergaderingen zijn ook belangrijke momenten. Op die manier ook meer begrip voor elkaar. Daarnaast mag het ook gewoon leuk zijn, een goede sfeer.
- Met beleid inzetten op lange lijnen.
- Er moet ook resultaatgerichtheid bestaan.

Beoogde coalitie

- Mocht het 50PLUS gegund zijn, willen ze meeregeren. Ze sluiten geen partijen uit.
- BBB moet niet buiten spel komen te staan. De kiezer heeft gesproken. De BBB is een goede partij als het gaat om luisteren naar de inwoners.
- 50PLUS spreekt geen voorkeur uit voor een coalitie (behalve dat de BBB daarin moet zitten). Een mix van partijen zou mooi zijn, en ze moeten vooral een team vormen.
- 50PLUS ziet graag een bestuursakkoord op hoofdlijnen dat nog niet helemaal is dichtgetimmerd, dan kan de oppositie ook nog meedoen. Daarin moet men goed nadenken over welke rollen je als provincie toe-eigent en welke niet.

Gespreksverslag van de verkenner met

Lokaal Brabant

Maandag, 27 maart 2023

Aanwezigen

Marc Oudenhoven, Hubert Koevoets (Lokaal Brabant), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- Lokaal Brabant wil graag een lokaal geluid laten horen in de provincie. Lokaal Brabant heeft geen banden met Den Haag, waardoor Lokaal Brabant een geluid laat horen van onderop.
- Lokaal Brabant wil oog hebben voor alle regio's in Brabant; ook voor de regio's die verder weg liggen van 's-Hertogenbosch.
- Lokaal Brabant wil ervoor zorgen dat mensen zich herkennen in de provincie en in het bestuur. Lokaal Brabant wil werken aan de herkenbaarheid voor de provincie. Inwoners moeten begrijpen waar de provincie wat de provincie doet. Lokaal Brabant wil zelf dichtbij de inwoners staan en een zichtbare verbinding met de provincie leggen.
- Lokaal Brabant wil polarisatie voorkomen. Lokaal Brabant kan en wil een verbindende rol spelen.

Duiding politiek landschap

- Lokaal Brabant is een zetel gegroeid (van 1 naar 2) en daar zijn ze trots op. In het 'geweld' van BBB hebben zij toch weten te groeien. In die zin vindt Lokaal Brabant zichzelf ook een winnaar. Daar heeft Lokaal Brabant hard voor gewerkt, ze hebben veel lokale partijen aan hen verbonden.
- Mensen hebben gekozen voor BBB omdat deze partij nog niet wordt gezien als het Haagse establishment. Deze verkiezingen laten een algemene beweging zien tegen de gevestigde orde. De bevolking heeft minder vertrouwen in de gevestigde partijen.

- De winst van BBB komt mede door de boodschap dat BBB 'geen Haags verhaal' heeft. Het draagvlak voor deze partij is terug te zien aan de vele borden langs de weg.
- Met de overwinning van BBB zijn er vooral veel verliezende partijen.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Stikstof en natuur zijn de hoofd dossiers wat Lokaal Brabant betreft. Hier moet je als eerste knopen over doorhakken. Laten zien welke stappen je gaat zetten om ook vertrouwen uit te stralen. Andere dossiers volgen gaandeweg wel.
- Lokaal Brabant wil de landelijke lijn volgen in het stikstof dossier, dus de stallendeadline naar 2028 verplaatsen. Daarnaast is Lokaal Brabant voorstander voor de datum van 2035 voor het doel om 74% reductie van stikstof gerealiseerd te hebben. In tijd iets meer ruimte geven en inzetten op innoveren.
- Het stikstofverhaal gaat volgens Lokaal Brabant over de hele keten in de agrarische sector. Het verdienmodel is scheef gegroeid. Als provincie moet je serieus kijken hoe je de keten aan tafel kunt krijgen en weer in balans kunt brengen.
- Lokaal Brabant is geen voorstander van onteigening van boeren. Dat is een laatste redmiddel. Uitgangspunt moet het gesprek met de keten zijn.
- Het stikstofprobleem moet niet alleen bij agrarische sector worden opgelost. Generieke maatregelen zijn nodig, ook in de industrie, scheepvaart, etc. Bekijk ook andere opties.
- Laat Brabant kartrekker zijn in het stikstof dossier, dan wel niet met de datum, maar met de manier waarop. Het doel staat niet ter discussie (stikstofreductie), dat moet worden opgelost, maar voer het gesprek over de weg ernaartoe. Zet in op innovatie, een gesprek met de sector, en meer generieke maatregelen. Geef mensen weer perspectief!
- Lokaal Brabant is voor fijnmazig OV. Een nutsbedrijf zou een oplossing kunnen zijn.
- Onderzoek de mogelijkheden van nutsbedrijven, zowel voor energie als mobiliteit. Voor de toekomst is het van belang minder afhankelijk te zijn van anderen.
- Transitie van woningbouw, economie & energietransitie, mede gekoppeld aan de schaarste in ruimte en arbeidskrachten.
- Spreid investeringen over heel Brabant, dus niet alleen focussen op Brainport. Lokaal Brabant verwijst hierbij naar het onlangs verschenen rapport 'Elke regio Telt' van de adviesraden 'Raad van de Leefomgeving', 'Raad Openbaar Bestuur' en 'Raad voor de Volksgezondheid'.
- Lokaal Brabant adviseert de onderhandelende partijen 'lef' te tonen en buiten de 'kaders' te denken. De grote opgaven (stikstof, schaarste) kunnen niet binnen de grenzen van Brabant worden opgelost. Kijk over de grenzen van Brabant heen, bijvoorbeeld naar Limburg of Vlaanderen. Daar liggen ook kansen.
- Lokaal Brabant is voor een provincie die zich richt op haar kerntaken. Daar hoort ook cultuur bij.

Bestuursstijl

- Lokaal Brabant wil een stabiel bestuur voor Brabant
- Investeer in de relatie. Dan kom je dicht bij elkaar en waardeer je ook dat iemand anders een andere mening kan hebben. Uiteindelijk willen we allemaal het beste voor Brabant.
- Het is mensenwerk! Investeren in bestuurscultuur. En het mag ook gewoon leuk zijn.
- Elkaar gunnen. Geven en nemen; soms moet je iets inleveren om ergens anders iets te halen.
- Hard op de bal, zacht op de mens.
- De verbinding blijven zoeken met gemeenteraden en inwoners. Besluiten moeten uitlegbaar zijn.
- Verbinding zoeken met bedrijfsleven en hen betrekken. Daar zit een hoop kennis en kracht.
- Afspraak is afspraak.
- Een pragmatische houding.
- Lef hebben. Blijf niet denken binnen hokjes en kaders. Durf over grenzen heen te kijken. Lef ontbreekt vanwege de afrekencultuur, daar moeten we vanaf.

Beoogde coalitie

- Lokaal Brabant zou graag mee willen regeren. Je kunt pas echt leveren als je in GS komt, dus als je idealen wilt bereiken, moet je achter het stuur zitten.
- Een eventuele gedeputeerde is afhankelijk van de portefeuille.
- BBB moet sowieso in het bestuur komen vanwege de verkiezingsuitslag.
- Voorkeurscoalitie: BBB, VVD, Lokaal Brabant, CDA en SP.
- Lokaal Brabant sluit niemand uit. Extremen vindt Lokaal Brabant lastig. Je moet vooral pragmatisch kunnen zijn.
- Lokaal Brabant is niet per se voorstander van een neutrale gedeputeerden of 'zakenkabinet'.
- Een bestuursakkoord mag op hoofdlijnen, de uitwerking komt vanzelf. Lokaal Brabant adviseert het beoogde college zichzelf niet helemaal vast te leggen, want de wereld draait heel snel. Soms is het nodig om de koers te verleggen, naar gelang de wind staat. Het is dus nodig om flexibiliteit te behouden.
- Op een aantal dossiers wel heldere afspraken maken in bestuursakkoord.
- Wat je in een bestuursakkoord opschrijft, moet je uiteindelijk ook wel echt gaan doen. Het moet dus realistisch en haalbaar zijn.

Gespreksverslag van de verkenner met

ChristenUnie-SGP

Maandag, 27 maart 2023

Aanwezigen

Henk van Zelst, Anne Schipper (ChristenUnie-SGP), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- ChristenUnie-SGP gelooft in christelijke politiek waarin de volgende waarden belangrijk zijn: zorgen voor de mensen om je heen, zorgen voor de omgeving, zorgen voor een eerlijk systeem gebaseerd op gelijkwaardigheid, respect en de mens zien.
- De overheid en haar systemen zijn geen doel, maar een middel om doelen te bereiken. De overheid is ook nodig om zorg te dragen voor de samenleving. Echter, de ChristenUnie-SGP heeft wel zorgen over het systeem. We lijken ons te verschuilen achter de systemen, maar we moeten juist de mens achter het systeem blijven zien. Er bestaat het risico op regel- en output georiënteerd werken met als gevolg dat we meer bezig zijn met 'productie' dan met de inwoner. Regels zijn nodig, maar start vanuit een positieve benadering.
- Welvaart eerlijk verdelen volgens het principe sterkste schouders, zwaarste lasten.
- Marktdenken staat op gespannen voet met hoe je eigenlijk zou moeten werken/omgaan met inwoners.
- ChristenUnie-SGP brengt graag het vertrouwen in de overheid weer terug, door respect te hebben voor de mens, de mens te waarderen en te zien. ChristenUnie-SGP gelooft in het positief benaderen van mensen.

Duiding politiek landschap

- De grote bewegingen in de politiek zijn iets van langere tijd. Er is een bepaalde bewegelijkheid van stemmers (men is minder 'honkvas' dan in het verleden) die ook grote verschuivingen teweeg kunnen brengen. De laatste maanden voor de verkiezingen waren leidend voor de verkiezingsuitslag.
- Er is groeiende onvrede over de politiek.
- De BBB als grootste politieke partij in de Staten heeft een robuust verhaal neergezet en dat dicht bij de mensen gebracht. Ze (de BBB, maar ook zeker Caroline van der Plas) zijn authentiek en dat in combinatie met hun verhaal spreekt mensen aan. Ze komen goed over en hebben een consistent verhaal. Daar heeft de ChristenUnie-SGP respect voor.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Natuur/stikstof: De ChristenUnie-SGP maakt zich zorgen over de natuur. De ChristenUnie-SGP is niet voor gedwongen uitkoop van boeren. In de plaats daarvan moet je boeren overtuigen met wenkend perspectief. Neem als provincie een andere houding aan.
- Volg de landelijke lijn voor de stalaanpassingen, dus de deadline naar 2028. Dit geldt ook voor de discussie rondom de beoogde stikstofreductie. ChristenUnie-SGP volgt de landelijke lijn. Daarnaast wil de ChristenUnie-SGP de Natura 2000-gebieden niet aantasten en de Ecologische Hoofdstructuur verder afmaken.
- Voor wat betreft de Natuurdoelanalyses, wil de ChristenUnie-SGP daar nogmaals goed naar kijken. Doel moet zijn dat de natuur in Brabant vooruitgaat, maar de maatregelen moeten ook te begrijpen zijn voor onze inwoners. Het is onduidelijk welke ruimte er in de wet zit. Volgens ChristenUnie-SGP zit Brabant nog niet op slot, maar is dat wel zo gecommuniceerd. Er gaan slechts enkele projecten niet door. Heel veel gaat ook wel door.
- Volgens de ChristenUnie-SGP is stikstof niet het enige probleem, het gaat er ook over hoe we omgaan met agrarische bedrijven en onze andere inwoners. Het is overigens niet alleen een probleem van de boeren. Alle sectoren (o.a. vliegverkeer en industrie) moeten meedoen in stikstofreductie. Ook focussen op innovaties. Innovatieve stalsystemen moeten sneller gecertificeerd worden via de RAV-lijsten.
- Mobiliteit met prioritering middels het STOP-systeem: stappen, trappen, openbaar vervoer, privé vervoer.
- Energietransitie: als provincie verduurzaming stimuleren, bijvoorbeeld met zonnepanelen (geen zonneweides). Minder kapitaalkrachtigen moeten ook mee kunnen doen. De 1 miljard Essentgelden kunnen gebruikt worden voor verduurzaming huizen.
- Gezondheid: vanuit de Omgevingswet en vanuit brede welvaart bezien hoe je de gezondheid van de Brabanders kunt bevorderen. Drie gezonde levensjaren erbij.
- Kerntakendiscussie: armoedebeleid hoort in beginsel niet bij de provincietaken, maar daar waar het kan willen we breder kijken en als provincie armoedebeleid oppakken.
- ChristenUnie-SGP is voorstander van de benadering van brede welvaart als aanvulling op de Brabantse Omgevingsvisie.
- Woningbouw in dorpen en kernen.

Bestuursstijl

- Samenwerking gaat over mensen. Een bestuur moet ook een team vormen. Belangrijke waarden in samenwerking zijn eerlijkheid en openheid.
- Leg belangen op tafel en voer daarover het gesprek. Geen verborgen agenda. Erkennen dat je een belang hebt en elkaar daarin serieus nemen. Vervolgens samen de belangen wegen. Daarin is het geven en nemen.
- Een mensgerichte zakelijkheid: helder zijn over verwachtingen en afspraken kunnen maken.
- Iedereen heeft hetzelfde doel, namelijk het beste voor Brabant. Laten we dan vooral luisteren naar elkaars argumenten en daar iets mee doen.
- Er moet ruimte zijn om fouten te maken, dan kom je verder. Er is momenteel weinig bereidheid om risico's te nemen vanwege een groeiende afrekencultuur. Meer vergevingsgezindheid.
- Met argumenten en ratio onderbouwen. De inhoud staat voorop, met dien verstande dat deze niet in strijd is met de aanwezige basisprincipes.
- In stijl van bestuur staat centraal: de mens, het gesprek en de inhoud.

Beoogde coalitie

- ChristenUnie-SGP is realistisch over de kans op regeren, 1 zetel hebbende. Wel geven ze aan dat ze het zouden kunnen en klaar staan als het nodig is. Het initiatief ligt bij anderen.
- BBB zou sowieso deel moeten nemen in de coalitie vanwege het kiezersmandaat.
- ChristenUnie-SGP heeft een voorkeur voor een ruimere coalitie. Een verhouding van 30-25, coalitie-oppositie, heeft de voorkeur.
- ChristenUnie-SGP heeft een voorkeur voor een centrumcoalitie. Een eventuele coalitie zou kunnen bestaan uit: BBB, VVD, CDA. Aangevuld met één of twee linkse partijen en/of Lokaal Brabant.
- ChristenUnie-SGP ziet herkenning bij BBB in de manier waarop ze naar mensen willen kijken, de lokale samenleving willen stimuleren en de benadering van boeren en hen toekomst willen geven.
- Een bestuursakkoord mag body hebben. Dit betekent heldere lijnen uitzetten en een richting bepalen, maar daar ook doelen aan verbinden. Nog niet dichttimmeren op middelen. Doelen moeten duidelijk zijn en realistisch.

Gespreksverslag van de verkenner met JA21

Dinsdag, 28 maart 2023

Aanwezigen

Willem Rutjens, Rick Maas (JA21), Sacha Ausems (verkenner), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- Verantwoordelijkheid nemen is voor JA21 belangrijk. Als je vindt dat dingen anders moeten en je hebt de kans daar iets aan te doen, moet je dat doen.
- JA21 noemt zichzelf conservatief-liberaal.
- De grondbeginselen van JA21 stelen op een driedeling: vrije markt, de rol van de staat en de rol van de mensen/gemeenschap.
- Rol van de staat: leg als overheid bevoegdheden zo laag mogelijk neer (subsidiariteitsbeginsel). Bemoei je als overheid niet te veel en focus je op kerntaken.
- Rol van de mensen/gemeenschap: de gemeenschap moet eigen verantwoordelijkheid krijgen en nemen: het is een recht en een plicht. Mensen moeten zelf in staat zijn om het leven vorm te geven binnen gemeenschappen. Het principe van eigen verantwoordelijkheid gaat uit van het idee dat wanneer je ruimte en verantwoordelijkheden geeft aan gemeenschappen, men ook vanzelf voor elkaar zorgt. Mensen moeten gemeenschappen zelf kunnen inrichten, dat is duurzamer dan van bovenaf dingen opleggen.
- JA21 is voor menselijke maat, vrijheid en eigen verantwoordelijkheid met een vangnet voor de kwetsbaren in de samenleving.
- JA21 is inhoudelijk gedreven en vertegenwoordigt alle groepen in de samenleving.

Duiding politiek landschap

- De bevolking heeft laten horen dat het anders moet en dat ze het niet eens zijn met huidig beleid. Men wil vertrouwen terug in de politiek en mensen voelen zich niet gehoord.
- Er was een lage opkomst bij de verkiezingen. Een gezond wantrouwen in de overheid is Brabant eigen volgens JA21. Dat moet alleen niet doorslaan in 'het maakt niet uit wat ZE doen'. JA21 wil van 'ze' weer 'we' maken.
- JA21 is voor het eerst als zelfstandige partij verkozen als eigen entiteit, dat is een positief begin.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- In het algemeen is JA21 voorstander van een kleinere overheid. De provincie moet terug naar de kerntaken en hier ook de begroting en capaciteit op aanpassen. Maak niet alleen regels, maar schaf ook regels af.
- Natuur en stikstof:
 - JA21 heeft samen met BBB een 10-puntenplan stikstof opgesteld
 - JA21 wil de landelijke lijn volgen in stikstofdossier en de stallendeadline verplaatsen naar 2028.
 - JA21 is voor 2035 als jaartal voor het realiseren van de beoogde stikstofreductie
 - JA21 vindt verplichte onteigening van boeren zeer onwenselijk, dat past niet bij de grondbeginselen van JA21.
 - In gesprek met Brussel over het herijken van Natura 2000-gebieden. JA21 vindt dat terug moeten gaan naar de aanleiding en het doel en dan bezien of we nog steeds de meest effectieve weg bewandelen. Het doel heiligt dan niet de middelen!
- JA21 is voorstander van kernenergie. Kernenergie is een uitweg in de energiecrisis. Er moeten fundamenteel andere keuzes worden gemaakt.
- JA21 heeft een stevig immigratiestandpunt. Het huidige model werkt niet meer, er is geen regie meer op. Dat is slecht voor zowel de immigranten als Nederland en Brabant. JA21 is voorstander van een gecontroleerde migratiestroom.
- Woningbouw: Bij woningbouw moet de overheid het makkelijker maken. Er is momenteel veel dichtgereregeld. De overheid graaft zich steeds dieper in door te veel kaders (bijv. WoonDeals /RO-brief). Faciliteer als provincie, maar doe het niet zelf. Laat de woningbouw over aan de mens en de markt. Provincie kan een rol vervullen bij het bouwen buiten de stedelijke kernen (rol: mogelijk maken).

Bestuursstijl

- Inhoud vormt de basis voor samenwerking. Je moet elkaar vinden op inhoud en daarin elkaar ook kunnen vertrouwen. JA21 redeneert vanuit principes, maar je kunt vanuit verschillende principes wel op dezelfde inhoud komen.
- JA21 is inhoudelijk gemotiveerd, relaties zijn een middel om tot inhoud te komen. Een goede verstandhouding en een professionele houding is wel wenselijk.

- JA21 is niet een partij die 'past op de winkel', JA21 wil echt iets veranderen en impact maken.
- Richt je op kerntaken, daarvoor breng je focus aan op je tijd (capaciteit) en geld.
- Voor JA21 is het belangrijk dat dingen bespreekbaar zijn of gemaakt kunnen worden. Ze zijn daarin positief kritisch. Ingewikkelde zaken mogen aan de orde worden gesteld. Als volksvertegenwoordiging moet je het daar over kunnen hebben, je moet het uit kunnen leggen. Durf elkaar ook aan te spreken.
- In de politiek heb je soms een dikke huid nodig, je hoeft geen vrienden te zijn, maar je moet wel kunnen praten met elkaar. Heb een scherp debat op de inhoud, niet op de persoon.
- PS controleert GS en om dat goed te doen, is een scherp debat nodig. De kwaliteit van het debat mag omhoog, er wordt veel gezonden en weinig gedebatteerd.
- JA21 is van mening dat je bij problemen moet teruggaan naar het ontstaan ervan. Denk na over de reden/bedoeling en kijk opnieuw wat je daaraan kunt doen. Het doel heiligt niet de middelen.

Beoogde coalitie

- JA21 zou mee willen regeren, mits dit past op inhoud. JA21 is realistisch over de kans op meeregeren met 2 zetels.
- JA21 moet als jonge, groeiende partij ook kiezen voor stabiliteit en hun principes. Ze zijn niet bereid om alles in te leveren om een beetje te winnen. Dus ze willen meedoen, maar niet tegen elke prijs.
- JA21 sluit geen partijen uit, het gaat om elkaar vinden op inhoud. JA21 ziet raakvlakken met BBB op het stikstofdossier, maar weet niet goed waar BBB voor staat qua principes. Daar is JA21 benieuwd naar.
- Redeneer vanuit het kiezersmandaat. Kijk eerst of grote partijen elkaar kunnen vinden.
- Een bestuursakkoord moet stevige kaders bevatten. Het mag een uitgewerkt akkoord zijn voor houvast. Benoem duidelijk wat je gaat doen, niet hoe je dat gaat doen. Zorg ervoor dat je geen gedoe krijgt over de richting.

Gespreksverslag van de verkenner met

Forum voor Democratie (FvD)

Dinsdag, 28 maart 2023

Aanwezigen

Jozef Minkels, Patty Spoek, Joris van den Oetelaar (eerste 30 min) (Forum voor Democratie), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- FvD staat voor vrijheid van de mens, dat is een grondrecht.
- FvD is voor de democratie, dat betekent voor hen dat je niet voor je eigen belang gaat als partij, maar dat je doet wat kiezers willen. Niet vergeten dat er mensen op je gestemd hebben, de mensen op plek 1 zetten en neem ze serieus. Daarnaast gelooft FvD dat wat de meerderheid vindt, dat dat het beste is. Anders heb je als overheid gefaald in het goed informeren van je bevolking.
- FvD is voor rechtvaardigheid. Het moet kloppen wat je als overheid doet en niet met twee maten meten.
- Voor FvD staat de Nederlandse cultuur hoog in het vaandel. Dat betekent niet dat FvD groepen uitsluit.
- FvD wordt door de media geframed, er ontstaat een beeld dat niet overeenkomt met de werkelijkheid. FvD staat voor rechtvaardigheid, vrijheid, ruimdenkendheid, geïnformeerde keuzes. FvD gaat graag in gesprek, het is een slechte ontwikkeling dat partijen bij voorbaat anderen uitsluiten.
- FvD gelooft erin dat je mensen moet respecteren, en dat je dat dan terug krijgt.

Duiding politiek landschap

- Forum voor Democratie heeft verlies geleden, maar intern wordt de partij alleen maar sterker.
- Er is een proteststem tegen de hele regering uitgebracht door de kiezer. Het moet anders volgens de mensen en dat is positief vindt FvD.
- BBB heeft in de media een podium gekregen als 'oppositie', FvD is benieuwd of ze het waar gaan maken en of dat hen dezelfde knelpunten te wachten staat als FvD 4 jaar geleden.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Energie:
 - FvD is voorstander van kernenergie en kolencentrales, omdat alleen op deze manier stabiel stroom geleverd kan worden.
 - FvD is tegen zonneweides en ziet dit als natuurvervuiling, het is het nieuwe asbest omdat zonnepanelen slecht te recyclen zijn.
 - Je moet vrij zijn in de keuze om zonnepanelen op je te dak te leggen
- Referendum: FvD is voorstander van een initiërend en bindend referendum. Over belangrijke zaken moet de kiezer gewoon 'ja' of 'nee' kunnen zeggen. Op voorwaarde dat de informatievoorziening juist is. Op deze manier betrek je de bevolking en laat je ze mee denken.
- Natuur, stikstof, transitie landbouw:
 - Natuur is belangrijk voor FvD.
 - Stikstof is volgens FvD geen probleem. Het gaat erom hoe je meet en welk model je daarvoor kiest. Stikstof is daarnaast niet slecht voor de natuur. Als de natuur in ons land anders wordt, dan is dat niks nieuws, dat gebeurt al duizenden jaren. Er worden veel feiten ter discussie gesteld door wetenschappers.
 - De stallendeafline mag van tafel, maar op zijn minst 4 jaar uitstel.
 - FvD is principieel tegen onteigening van boeren. De grond is eigendom van de boeren en door hen gefinancierd. Bij onteigening en verplichten uitkoop kom je aan de vrijheid.
- Immigratie: FvD vindt dat er iets moet worden gedaan aan immigratiebeleid. Het systeem is niet goed en zorgt voor een nieuwe vorm van mensenhandel en misbruik van het systeem. Nederland is nu nog een rijk land maar wordt uitgehold. Het systeem werkt alleen in de top van zijn kunnen, het heeft gebreken in de praktijk.
- Wonen: woningen mogen worden gebouwd binnen steden en kernen.
- Mobiliteit: wat betreft mobiliteit wil FvD een goede OV-verbinding tussen stad en dorp, verbreding van wegen (FvD is voor de Ruit om Eindhoven), en Eindhoven Airport mag opschalen voor personen- en vrachtverkeer. FvD is geen voorstander van mobiliteitshubs.
- Rol overheid: FvD is voor een kleinere overheid en een provincie die zich richt op de kerntaken.

Bestuursstijl

- FvD vindt het belangrijk dat men naar elkaar luistert en dat je open staat voor een andere mening. Het is goed om het met elkaar oneens te zijn en te discussiëren, daar leer je van. Uiteindelijk wil iedereen het beste voor Brabant.
- Maak geïnformeerde beslissingen, gebaseerd op feiten, bekijk daarvoor meerdere bronnen.

- Heb met elkaar gesprekken over 'de waarheid'. Goed om het met elkaar te hebben over wat wel of niet waar is, sta daar voor open en sluit elkaar niet uit.
- Voorkomen is beter dan genezen volgens FvD. De huidige politiek is voornamelijk bezig met pleisters plakken, en ook dat lijkt niet te lukken.
- FvD is inhoudelijk gemotiveerd en niet op de relatie. Je mag elkaar kritisch bevragen met respect.
- FvD gelooft in de wil van de meerderheid.

Beoogde coalitie

- FvD kan en wil mee regeren. Ze zouden niemand uitsluiten om mee samen te werken. FvD herkent in BBB ook de wens om te komen tot een systeemverandering en wil daarin verantwoordelijkheid nemen.
- FvD ziet dat hun kern overeenkomt met de kern van BBB. Bijvoorbeeld het behoud van de boeren en het uitstellen van de datum.
- FvD zou samen kunnen werken met alle partijen zolang het akkoord maar recht doet aan de uitslag.
- Een bestuursakkoord mag op hoofdlijnen. Er moeten een aantal duidelijke richtingen in zitten. Een paar kernzaken benoemen (zoals stikstof, wonen, mobiliteit) en die oplossen.

Gespreksverslag van de verkenner met

Volt

Donderdag, 30 maart 2023

Aanwezigen

Inge Vossen, Bjorn Beijnon (Volt), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- Belangrijke waarden voor Volt zijn gelijkheid en gelijke kansen. Eigen verantwoordelijkheid is belangrijk, maar mensen moeten we de kans krijgen om verantwoordelijkheid te nemen. Als provincie heb je ook een rol als het gaat om zorgen dat mensen mee kunnen doen.
- Volt staat ook voor naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen.
- Volt wil een ander geluid laten horen, een geluid dat niet meer leunt op vroeger, maar een geluid dat positief en genuanceerd kijkt naar de toekomst. Die toekomst moet samen worden vormgegeven waar men ook zelf de schouder eronder zet.
- Volt neemt mensen serieus en wil mensen erbij betrekken. Dat doet Volt door makkelijk en verstaanbaar te communiceren en ongrijpbare/ontastbare zaken duidelijk te maken. Het heeft ook te maken met de Brabantse identiteit: iedereen moet de mogelijkheid krijgen om dat 'Brabanderschap' te voelen en daar onderdeel van uit te maken.
- Het 'Europese verhaal' wil Volt in Brabant beter overbrengen.
- Volt ziet graag dat de provincie nu gaat aanpakken. Er is niet de luxe meer om geduldig te zijn. Er is een serieuze urgentie om aan de slag te gaan en een duidelijk, uitvoerbaar plan te hebben.

Duiding politiek landschap

- Volgens Volt is de verkiezingsuitslag mede bepaald door onvrede over landelijke politiek en beleid. Een stem op de BBB is voor veel mensen ook een proteststem geweest na bijvoorbeeld een toeslagenaffaire en problematieken in Groningen.

- BBB heeft het succes ook mede te danken aan Caroline van der Plas. Ze praat normaal, ze is duidelijk en geeft een ‘smoel’ aan politiek, en ‘what you see is what you get’, daar hebben mensen behoefte aan. Volt wil dat ook uitstralen en past op die waarden ook bij de BBB.
- BBB heeft gewonnen, maar Volt ook; in alle provincies waar Volt meedeed, zijn ze verkozen in PS. Daar is Volt blij mee: ‘er is ruimte voor ons geluid’.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Natuur/stikstof:
 - Volt maakt zich zorgen over de luchtkwaliteit. Hier moet op korte termijn iets aan gedaan worden. Daarnaast voorziet Volt veel problemen met water, en wordt dat het nieuwe ‘stikstof’ als we daar niet tijdig op acteren.
 - Niet alleen de boeren, maar ook de keten, industrie, scheepvaart en luchtvaart moeten meedoen aan stikstofreductie. Er moet perspectief komen voor boeren, ze zijn echt bereid om te innoveren en mee te denken. Alle partijen die een verantwoordelijkheid hebben in stikstofreductie moeten samen aan tafel worden gebracht en een bijdrage leveren in de oplossing, de pijn gelijk verdelen. Volt wil ingrijpen op het hele systeem.
 - De stallende deadline zorgt er wel voor dat we aan de slag gaan. Echter, ie deadline is niet heilig voor Volt, het doel wel. Volt roept op om te kijken naar het doel, een stip op de horizon te zetten en het samen te hebben over het ‘hoe’. Het uitgangspunt moet zijn: wat heeft de natuur in Brabant nodig om in balans te komen en hoe kan ieder van ons daaraan bijdragen? Idem voor de deadline van 2030 voor 74% stikstofreductie. Volt heeft een voorkeur voor 2030, maar het mag ook iets later. Het gaat om de beweging die in gang gezet moeten worden.
 - We moeten voldoen aan de stikstofnormen, er zijn Europese afspraken die we na moeten komen. De manier waarop is bespreekbaar. Alleen dan kan Brabant van het slot.
 - Volt wil gaan voor meer groen en meer biodiversiteit.
- Mobiliteit: kernen moeten weer bruisend worden zodat mensen daar ook willen blijven wonen. Er moet worden gezorgd voor goede verbindingen tussen stad en dorpen middels OV.
- De energietransitie moet volgens Volt nu echt gemaakt gaan worden waarbij iedereen moet kunnen verduurzamen. Verduurzaming moet breed gedragen kunnen worden, mensen moeten er toegang toe hebben.
- Volt is voorstander van kernenergie. Er moeten andere manieren worden gezocht en kernenergie is een stabiele oplossing. Daarnaast wil Volt nog wel blijven investeren in zonne- en windenergie.
- Wonen: eerst moet worden gezocht binnen inbreidingslocaties in steden en kernen. Woningbouw moet gepaard gaan met voorzieningen voor goede leefbaarheid. Als provincie ben je verantwoordelijk voor een goede leefbaarheid van Brabanders.

- Brede welvaart: voor Volt is belangrijk dat iedereen in de samenleving kan meedoen. Brede welvaart is meer van de gemeenten. De provincie moet zorgen dat gemeenten ook daadwerkelijk uitvoering kunnen geven aan Brede welvaart.
- Een bestuursakkoord moet focussen op langere termijn en beweging realiseren, maar met concrete doelen voor zowel korte als langere termijn. Een stip op de horizon is nodig, de manier waarop mag open zijn.

Bestuursstijl

- Volt ziet graag een zichtbaardere rol/plek voor de EU, bijvoorbeeld door een gedeputeerde Europese Zaken. Idem voor digitalisering middels een gedeputeerde voor Digitale Zaken.
- Kijk naar overeenkomsten en meet de verschillen niet uit; op die manier creëer je een werkbare situatie waarin men met elkaar aan de slag kan. Zo verliezen mensen ook geen vertrouwen in de politiek.
- Er moet een bereidheid zijn om toe te geven om elkaar te vinden.
- Durf als coalitie realistische plannen te maken voor langere termijn, maar laat wel zien dat je van start gaat en dat je ernaar handelt. Dat draagt bij aan vertrouwen.
- Pak als provincie regie in het ‘Brabanderschap’: bied iedereen de mogelijkheid zich hier onderdeel van te voelen. Door mensen bij identiteit te houden, verklein je de afstand.
- Investeer in samenwerking door ook te investeren in de relatie. Ben geïnteresseerd in de ander en wat die ander beweegt, zoek waar je verbinding hebt.
- Gelijkwaardigheid in samenwerking.

Beoogde coalitie

- Kiezers hebben gesproken en aangezien het vertrouwen in de politiek al zo klein is, moet je de grootste partij – de BBB – wel terugzien in het bestuur.
- Als het aan Volt ligt, mogen GroenLinks, PvdA en Lokaal Brabant ook onderdeel uitmaken van een coalitie. Links en rechts houdt elkaar in evenwicht, dat vraagt wel iets van de bereidheid om elkaar te willen vinden en om toe te geven. Het vraagt dat een aantal partijen minder rigide in hun standpunten blijven staan.
- Volt staat twijfelachtig tegenover een samenwerking met PVV, JA21 en FvD op inhoud, maar sluit in beginsel niemand uit. Een samenwerking met de FvD past niet in het moreel kompas van Volt.
- Volt is voorstander van een coalitie met meerdere perspectieven.
- Volt is bereid om verantwoordelijkheid te pakken en in een coalitie deel te nemen als de ruimte daarvoor bestaat en er ruimte is voor Volt-geluid. Wat betreft waarden, de ‘vorm’, en de sociale kant ziet Volt raakvlakken met de BBB.

Gespreksverslag van de verkenner met

D66

Donderdag, 30 maart 2023

Aanwezigen

Matthijs van Miltenburg, Dianne Schellekens (D66), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- D66 ziet grote opgaven voor Brabant in de transities die nodig zijn voor een gezonde leefomgeving én waar verantwoordelijkheid voor genomen moet worden. Er is hoge urgentie die zich nu moet gaan uiten in mouwen opstropen en aan de slag gaan.
- D66 wil het verschil maken en bijdragen voor Brabant.
- D66 is inhoudelijk gedreven en wil gezien de problemen verantwoordelijkheid nemen.

Duiding politiek landschap

- Volgens D66 is de verkiezingsuitslag grotendeels bepaald door landelijke politiek.
- Het succes van BBB heeft volgens D66 te maken met ontevredenheid onder de gevestigde belangen in de agrarische en food keten. Daarnaast is het volgens D66 de stem van de ontevreden kiezer. Tot slot verwijst D66 naar het rapport 'Elke regio Telt' van drie adviesraden wat duidt op de afstand tussen Den Haag en de regio als verklaring voor de verkiezingsuitslag.
- D66 herkent in de verkiezingsuitslag ook de onvrede in de politiek en dat herstel van vertrouwen nodig is. Het is nodig dat volksvertegenwoordigers meer verbinding maken met bijvoorbeeld inwoners, gemeenten, organisaties, verbonden partijen om op te halen wat er leeft. Dit vraagt om een nieuwe manier van politiek bedrijven.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Natuur/stikstof:
 - De Natura-2000 gebieden moeten niet worden herzien.
 - We hebben ons te verhouden tot EU regelgeving.

- We hebben te maken met een ecologische realiteit: de natuur gaat achteruit, het gaat slecht met ecologie, luchtkwaliteit, waterkwaliteit en de gezondheid van Brabanders. Veel oplossingsrichtingen liggen in de landbouwtransitie. Daarnaast hebben we een juridische realiteit: onafhankelijke rechtspraak van de Raad van State en het Europese Hof van Justitie. Het geduld van de Europese Commissie is op: geen vertraging meer met de aanpak van stikstof.
- Er is veel geld vanuit het Rijk vrijgemaakt om boeren een toekomstperspectief en duidelijkheid te bieden, er moet een gevoel ontstaan van 'we gaan het met elkaar doen', op een waardige manier met inzet van middelen. Dat betekent agrarische activiteiten staken, verplaatsen, extensiveren en de weg vrijmaken naar een natuurinclusievere landbouw. Dit vraagt wel dat we als provincie het eerlijke verhaal vertellen. De ecologische en juridische realiteit is dat het systeem is vastgelopen. We kunnen dit niet blijven aankijken en vooruitschuiven, want er zijn ook andere opgaven in Brabant die niet in de knel mogen komen (o.a. woningen, wegenbouw, duurzaamheidsprojecten).
- D66 heeft zorgen dat de datum voor de stalaanpassingen opnieuw wordt uitgesteld. D66 wil niet verder vertragen; de ecologie is eindig in Brabant. De natuur gaat hard achteruit. We moeten nu een uitweg zoeken en ons niet verder vastdraaien.
- De provincie moet zich niet blindstaren op innovatie, maar alle mogelijk bewezen maatregelen treffen om te komen tot stikstofreductie.
- Zet de hele agrarische en food keten aan tafel, dus ook banken en supermarkten.
- Gezondheid: het doel is gaan voor een gezond Brabant. Gezondheid voor Brabanders vraagt om een gezonde landbouw, biodiversiteit en natuur.
- Klimaat- en energietransitie:
 - D66 wil blijven inzetten op duurzame en schone energie. Help mensen ook verduurzamen. Houd vast aan de ingezette lijn op klimaat en energie.
 - Voor kernenergie is op korte termijn geen plaats in Brabant. Hierin is landelijk de locatiekeuze gemaakt. Voor nu inzetten op besparen van energie en het opwekken van zon- en windenergie.
- Woningbouw als eerste op inbreidingslocaties dichtbij voorzieningen en openbaar vervoer.
- D66 wil investeren in de bereikbaarheid van Brabant door alternatieven te bieden voor de auto en in te zetten op een breed samenhangend aanbod van vervoer.
- D66 is voorstander van een bestuursakkoord op hoofdlijnen. D66 vindt wel dat er duidelijk uitspraken gedaan moeten worden op een aantal concrete zaken als het stikstofbeleid en natuurherstel, het klimaatbeleid en waterbeleid. De knelpunten moeten worden benoemd en daar moeten gedegen uitspraken over worden gedaan.

Bestuursstijl

- Een bestuur moet de mouwen opstropen en doorpakken, gezien de urgentie van de maatschappelijke opgaven.
- Het provinciebestuur moet voortbouwen op gemaakte afspraken. We kunnen niet opnieuw beginnen. Houdt lange lijnen vast en ben daarin stabiel, is de oproep van D66.
- Zie de realiteit onder ogen. Adresseer de vraagstukken op de juiste manier; kijk daarbij partij-overstijgend naar de problematieken.
- D66 is geen voorstander van rechterlijke uitspraken afwachten. Daar moet je het volgens D66 niet op aan laten komen, dan ben je namelijk niet goed aan het besturen. Het tast ook het vertrouwen in de politiek aan als besluiten uiteindelijk geen stand houden voor de rechter.
- D66 is inhoudelijk gedreven. Relaties zijn hierbij zeker van belang om ook verbinding te kunnen maken. Als bestuur opereren vanuit de gedachte dat je samen Brabant beter wil maken door op inhoud stappen te zetten. Zorg ervoor dat je samen het kompas dezelfde kant op laat wijzen.

Beoogde coalitie

- De urgentie van de maatschappelijke opgaven mag wat D66 betreft doorklinken in het proces van onderhandelingen.
- D66 spreekt twijfels uit bij een coalitie met de BBB vanwege hun visie op het ingezette stikstofbeleid. D66 is van mening dat de BBB als grootste partij weliswaar in eerste instantie het voortouw neemt in de onderhandelingen. D66 ziet echter een coalitie zonder BBB als een reële terugvaloptie, aangezien er nog steeds een meerderheid in Provinciale Staten bestaat voor het huidige stikstofbeleid.
- D66 heeft een voorkeur voor een coalitie met VVD, GroenLinks, PvdA, de SP. Daar zou CDA (afhankelijk of de partij zich nog committeert aan het regeerakkoord) of Lokaal Brabant of de Partij voor de Dieren en/of Volt nog aan toegevoegd kunnen worden.
- D66 en BBB zouden elkaar wel kunnen vinden in de sociale kant, op thema's als cultuur, leefbaarheid en mobiliteit.
- D66 is bereid om verantwoordelijkheid te nemen, dat heeft ook de voorkeur. Voorwaarde is voortzetting of intensivering van het huidige natuurbeleid. D66 is niet bereid water bij de wijn te doen op het stikstofdossier. D66 is van mening dat de realiteit moet worden geadresseerd. Een samenwerking met BBB lijkt daarom onwaarschijnlijk. D66 staat uiteraard open voor een inhoudelijk gesprek.
- D66 ziet het als een laatste optie om een college van GS te vormen dat geen meerderheid heeft in de Staten, maar wel met een coalitieakkoord waar op de kern dossiers ook de handtekening van meerdere kleinere partijen onder staan. Hierdoor ontstaat een minderheidsvariant die kan rekenen op de meerderheid op belangrijke dossiers. Door de rest open te laten, krijgen Provinciale Staten meer ruimte.

Gespreksverslag van de verkenner met CDA

Vrijdag, 31 maart 2023

Aanwezigen

Erik Ronnes, Ronnie Buiks (CDA), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- Het CDA staat voor rentmeesterschap, solidariteit en stabiliteit.
- Gelijkwaardigheid, gespreide verantwoordelijkheid en het gesprek met elkaar voeren zijn belangrijke waarden voor het CDA.
- Het CDA is een middenpartij en een daarmee een verbindende schakel.
- Wettelijke kaders als uitgangspunt.
- Het CDA wil de komende periode hun partijprofiel sterker uitdragen.

Duiding politiek landschap

- Het CDA heeft de helft van haar zetels verloren. De onvrede onder de bevolking over de huidige coalitie in Den Haag heeft ook zijn weerslag in de provincie. Landelijke partijen krijgen hun beleid en keuzes niet uitgelegd aan de Nederlander. Het CDA plukt van deze situatie de zuurste vruchten.
- BBB heeft als gevolg van deze situatie een grote winst geboekt. Daarnaast ziet het CDA dat lokale partijen opkomen, ook omdat zij het lokale geluid vertegenwoordigen.
- De overheid is zo complex geworden dat de samenleving haar niet meer begrijpt en bovendien het gevoel heeft dat de overheid er niet meer voor hun is (gaswinning Groningen, toeslagen-affaire, woningtekort, stikstof). De overheid mist slagkracht en uitvoeringskracht, ze krijgt het niet meer gerealiseerd.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Natuur en stikstof en perspectief voor agrarische sector:
 - Het CDA wil een gezonde leefomgeving en een natuur op kracht. Minder dieren is geen doel voor het CDA. Het CDA hecht veel waarde aan de Brabantse voedselproductie en is voorstander van een landbouwtransitie die toekomst en perspectief geeft aan onze boeren. Agrariërs moeten in staat gesteld worden goede keuzes voor de toekomst te maken. Dat is nu niet het geval. Er lopen te veel trajecten die elkaar raken en soms ook onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Denk alleen maar aan de doelen met betrekking tot stikstof, water, bodem, natuur en klimaat. Met daarnaast ook nog eens de onduidelijke regelingen op het gebied van het mestbeleid, opkoop- en beëindigingsregelingen.
 - Het doel om te komen tot natuurherstel en stikstofreductie (voor o.a. een gezonde leefomgeving) staat niet ter discussie. Wel wil het CDA het gesprek voeren over hoe dit doel te realiseren, samen met de landbouw, de industrie en de maatschappij. Hierbij zijn de wettelijke kaders uitgangspunt, maar daarbinnen is er bewegingsvrijheid. Dat geldt ook voor de gebiedsgerichte aanpak (GGA).
 - De deadline (1-7-2024) voor stalinnovaties is voor het CDA niet houdbaar, onder andere omdat deze op dit moment te weinig juridische zekerheid bieden voor de ondernemers, de emissiereducties worden onvoldoende geborgd en procedureel zijn ze niet haalbaar. Het CDA Brabant wil met betrekking tot de stalinnovaties aansluiten op het landelijk beleid. Hiermee is voor het CDA Brabant de datum van 1-7-2024 van tafel. Het CDA heeft vertrouwen in het vakmanschap van de ondernemers en daarbij streven zij naar het inzetten op doelvoorschriften. Mocht de sector samen met een goed voorstel komen, bijvoorbeeld zoals het originele convenanten waarbij de datum van 1-1-2028 wordt gehanteerd is dit bespreekbaar, mits voldoende draagvlak.
 - Het CDA is tegen verplichte onteigening en voorstander van vrijwillige uitkoop.
 - Er wordt te veel alleen naar stikstofreductie gekeken in de Natura 2000-gebieden. Er moet ook naar de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen gekeken worden. Een herijking van de instandhoudingsdoelstellingen is voor het CDA bespreekbaar. Zie hiervoor 'Beleidskader Doelwijziging Natura2000' van het Ministerie van L&V van november 2022. Het CDA bepleit daarnaast meer maatwerk per Natura 2000-gebied. Durf er met een andere blik naar te kijken, durf verschil te maken om zo de totale puzzel te kunnen leggen.
 - De discussie om 74% stikstofreductie te reduceren in 2030 of 2035 ziet het CDA als een landelijke discussie, waarover het provinciaal geen standpunt inneemt. Wel denkt CDA dat het naar voren halen van reductiedoel 74% geen toegevoegde waarde heeft, het is beter te richten op het aan de slag komen met de aanpak.
 - Het CDA wil dat de bouwstop opgeheven wordt. Er zijn meerdere wegen naar Rome.

- Mobiliteit: mobiliteit is de afgelopen jaren te veel vanuit financiën gestuurd. Mobiliteit ook inzetten ten behoeve van de leefbaarheid in dorpen en kleine kernen. OV moet betaalbaar zijn, ook voor kwetsbare groepen in de samenleving.
- Leefbaarheid: voorzieningen en bereikbaarheid van kleine kernen, maar ook investeren in cultuur. De kleine kernen verdienen de komende periode veel aandacht.
- Wonen: inbreiding in steden en kernen. In de praktijk zien we in de afgelopen jaren een verhouding van 70/30. De percentages zijn voor CDA geen doel op zich. Binnenstedelijk waar kan en buitenstedelijk waar het moet.
- Energie: het verdelen van de schaarste gaat ook spanningen geven in de samenleving. Daarom ook het energievraagstuk zoveel mogelijk met de samenleving vorm en inhoud geven. Kernenergie sluit het CDA niet uit.
- Financiën: met de geldende beleidskaders en uitvoeringsprogramma's zijn de financiën langjarig vastgesteld. Het CDA ziet graag flexibiliteit in de beleidskaders en de daaraan gekoppelde financiën zodat er schuifruimte ontstaat.
- Kerntakendiscussie: het CDA ziet de provincie als een faciliterende overheid. De provincie moet datgene oppakken wat toevoegt aan het schaalniveau van gemeenten. Maar ook een rol durven pakken als we zien dat de samenleving dat nodig acht/heeft. Veel komt samen in brede welvaart, daar is nog veel werk te doen.
- Bestuursakkoord: het CDA ziet graag duidelijke afspraken op de ingewikkelde thema's in Brabant. Over natuur/milieu en stikstof moeten glasheldere afspraken worden gemaakt. Daarnaast moeten er tenminste afspraken komen over wonen, leefbaarheid, mobiliteit (bereikbaarheid voor heel Brabant) en financiën en inzet op brede welvaart.

Bestuursstijl

- Politiek doe je vanuit eigen waarden en aandachtspunten, maar het blijft mensenwerk. Bouw aan een team, probeer elkaar te vinden en overbrug verschillen, dan kun je gezamenlijk doelen bereiken. Zet mensen in hun kracht, dan kom je als geheel ook verder.
- Gezamenlijk helder doel voor ogen en realisme.
- Collegiaal bestuur met onderling vertrouwen. Dat betekent ook dat je elkaar vasthoudt als het moeilijk wordt. Betrouwbaarheid en loyaliteit zijn belangrijk.
- Interactief met de inwoners, gemeenten en het maatschappelijk middenveld. Het CDA wil 'naast elkaar' samenwerken en niet in hiërarchische verhoudingen, met uitzondering daar waar de provincie bevoegd gezag is.
- Geen 'one-size fits all-oplossingen', maar maatwerk.

Beoogde coalitie

- Het CDA ziet de BBB en VVD als het motorblok voor de nieuwe coalitie. Deze twee partijen zouden een aantal hoofdafspraken moeten maken op de voor Brabant belangrijke thema's. Daarna bezien welke partijen zich daarbij willen/kunnen aansluiten en daarbij kijken dat een stabiel bestuur ontstaat. Stabiliteit is meer dan stabiliteit in aantal zetels. Het gaat bovenal om partijen die elkaar vasthouden en vertrouwen.
- Het CDA stapt alleen in een coalitie als het beleid voldoende herkenbaarheid biedt voor het CDA. CDA ziet voor zichzelf grote programmatische overeenkomsten met de BBB, al is deze partij ook nog wel onbekend. Daarnaast ziet het CDA raakvlakken bij Lokaal Brabant. Ook VVD en SP kennen op een fors aantal punten raakvlakken met het CDA. Het landbouw/stikstofbeleid zal wel goede afspraken vereisen mochten dergelijke combinaties ontstaan.
- Het CDA wil niet in een coalitie met Forum voor Democratie. De waarden van beide partijen liggen te veel uit elkaar.
- Het CDA is twijfelachtig over een samenwerking met PVV, gezien het verleden.
- Op inhoud met betrekking tot het landbouwdossier is een samenwerking met PvdA, GroenLinks en D66 lastig voor het CDA, dat zou zeer scherpe afspraken vergen.
- Ten aanzien van de coalitieonderhandelingen in Brabant geeft het CDA aan dat hen bescheidenheid past, gezien de verkiezingsuitslag. Laat de BBB als winnaar het voortouw nemen. Het CDA geeft aan dat de BBB de trekker van de coalitieonderhandelingen moet zijn.

Gespreksverslag van de verkenner met

Partij voor de dieren

Vrijdag, 31 maart 2023

Aanwezigen

Nikky Hamerslag, Ellen Putman (PvdD), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- De PvdD komt op voor kwetsbaren, in de vorm van mensen, dieren en de natuur. Sommigen hebben het nodig om beschermd te worden.
- PvdD ziet de natuur en dieren als iets waardevols op zichzelf staand dat een intrinsieke waarde heeft, ook als mensen er niets aan zouden hebben. Dat is een verschil tussen PvdD en andere groene partijen.
- PvdD staat voor groener, socialer en diervriendelijker.
- Heb respect voor alles en iedereen wat leeft.
- Belangrijke waarden van de PvdD zijn respect, mededogen, compassie, gelijkwaardigheid.
- PvdD gaat uit van het principe: sterkste schouders, zwaarste lasten.

Duiding politiek landschap

- De PvdD heeft 2 zetels behaald en is in stemmen 10% gegroeid, daar zijn ze trots op. PvdD ziet dat het beeld van hun partij aan het veranderen is, ze zijn zich echt aan het vestigen. Er is ruimte voor het geluid van PvdD.
- De verkiezingsuitslag laat zien dat de kiezer klaar is met gaswinning, de toeslagenaffaire en in het algemeen met het systeem. Daarom hebben mensen gekozen voor een nieuw geluid. Dingen moeten anders, inwoners zien dat ook, er moet verandering komen.
- 11 zetels voor BBB is een enorm signaal, is ook een landelijk signaal.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Natuur/stikstof:
 - Er is nu een systeem dat boeren niet ten goede komt. Dit heeft te maken met de hele keten. Ook de manier waarop we met boeren omgaan is niet goed. We hebben compassie met de boeren. We moeten zorgen voor bestaanszekerheid voor hen en hen begeleiden in de transitie van de landbouw: meer natuurinclusief en rekening houdend met de biodiversiteit, natuur en dieren. Dat vraagt ook een goede compensatie voor de boeren.
 - Het is slecht gesteld met de natuur. We moeten de natuur nu echt gaan beschermen. Dat betekent meer natuur erbij: herstellen van de kern van natuur, robuuste natuur, recreatieve natuur, natuur dichtbij huizen. We moeten zorgen voor goede verbindingen tussen Natura 2000-gebieden middels het afmaken van de Ecologische Hoofdstructuur. Dan komt de natuur weer in balans. Daar hoort ook geen jacht bij. Bezuinigen op natuur moeten worden teruggedraaid.
 - In Brabant hebben we een slechte luchtkwaliteit, daar moeten we wat aan doen.
 - Innovatie lost niet het hele probleem op. Nieuwe innovaties lossen steeds een klein stukje van het probleem op. De oorzaak wordt niet aangepakt.
 - De stallendeafline is de verkeerde discussie volgens de PvdD. Het is een middel om stikstof te reduceren, maar het is dweilen met de kraan open. Er is een hele landbouwtransitie nodig.
 - Onteigening mag als instrument in de koffer, maar probeer er eerst op een andere manier uit te komen.
- Wonen: Zoveel mogelijk inbreiden en geen grootschalige bouw op nieuwe plekken, maar gelijk verdelen. Aangekochte grond van boeren mag aan de randen van dorpen deels naar woningbouw.
- Energie: PvdD is voor windmolens en zonnepanelen, zolang het niet ten koste gaat van de biodiversiteit. PvdD is van mening dat we meer moeten focussen op isoleren en zo besparen. PvdD wil dat mensen hierbij geholpen worden, want iedereen moet mee kunnen doen.
- Mobiliteit:
 - Openbaar vervoer moet dusdanig op orde zijn dat autogebruik niet nodig is. Asphalt moet niet worden uitgebreid, onderhouden blijkt nu al moeilijk.
 - OV inzetten voor bereikbaarheid van de dorpen en kernen
- Leefbaarheid: kunst en cultuur verbindt mensen, het hoort bij een levendige gemeenschap en geeft identiteit. Cultuur is de smeerolie van de samenleving. Leefbaarheid is hiermee verbonden. Dit geldt ook voor sport.
- De PvdD is voorstander van een gedeputeerde met de portefeuille dierenwelzijn.

Bestuursstijl

- Neem elkaar serieus en ga met respect met elkaar om. Luister naar elkaar en sta open voor elkaar. Kijk waar je verbinding kunt maken en ga uit van goede intenties.
- Als vertrekpunt moet je dezelfde werkelijkheid hebben. Er is momenteel nog wel iets nodig voor overbrugging van werkelijkheden en om in te zien dat er een probleem is. De PvdD gaat uit van wetenschap.
- Er is bestuurlijk lef nodig om andere keuzes te maken. De huidige stikstofdiscussie is het gevolg van 40 jaar niks doen.
- Als bestuur moet je het niet laten aankomen op uitspraken van de rechter. Dat heeft ook geen goede uitstraling en dan ben je geen betrouwbare overheid meer als je door de rechter op je vingers getikt moet worden. Doe je het dan nog goed voor Brabant?
- Er is een roep om verandering, laten we dan zelf ook eens kijken hoe we ons eigen systeem kunnen veranderen.
- Een stabiel bestuur is belangrijk voor vertrouwen.
- Luister als bestuur ook naar de oppositie en gun hen ook wat. Een goede verbinding tussen college en oppositie is ook waardevol. Dan is er minder een cultuur van moties indienen, omdat je ook op andere manieren gehoord worden.
- Onbekend maakt onbemind, organiseer verbinding om ook slagvaardig te kunnen zijn.

Beoogde coalitie

- Partijen die dicht bij de PvdD liggen, zijn GroenLinks, PvdA, D66, SP.
- De PvdD ziet raakvlakken met de BBB als het gaat om omgaan met platteland en bestaanszekerheid voor boeren.
- PvdD is bereid om verantwoordelijkheid te pakken. De PvdD houdt wel vast aan de eigen identiteit. PvdD wil echt een systeemverandering maken in de landbouw. Deze fundamentele stap is een voorwaarde om in een coalitie te stappen. De PvdD ziet de BBB deze systeemverandering niet maken.
- Met PvdD valt wel te praten over de manier waarop dingen worden bereikt of het tijdsplan. Het doel/stip aan de horizon moet wel gelijk zijn.
- De BBB moet als eerste aan zet zijn om een coalitie te vormen, maar er is ook een mogelijkheid zonder BBB.
- Een coalitie over rechts is niet de voorkeur van PvdD.
- PvdD heeft een voorkeur voor een divers college als het gaat om typen gedeputeerden (in stijl, in achtergrond, verhouding man/vrouw). Verschillende achtergronden nemen brengen verschillende perspectieven in.
- Wat de PvdD betreft zou er ook een minderheidscoalitie mogelijk zijn met wisselende meerderheden met andere partijen uit Provinciale Staten.

Gespreksverslag van de verkenner met

PVV

Vrijdag, 31 maart 2023

Aanwezigen

Alexander van Hattem, Patricia van der Kammen (PVV), Sacha Ausems (verkenner), Kirsten ten Cate (griffier), Lieve Timmermans, Natasja Wijnen (ambtelijke ondersteuner verkenner).

Vooraf

De verkenner licht haar opdracht kort toe. In de komende weken gaat de verkenner op zoek naar de puzzelstukjes voor een nieuw provinciaal bestuur. Zij brengt specifiek de vorm, kleur en elasticiteit van de verschillende puzzelstukjes in kaart. De verkenner geeft aan de gesprekken langs twee lijnen te willen voeren. De eerste lijn is die van de 'waarden' vanuit de visie dat mensen en teams de beste resultaten boeken als zij elkaar niet alleen kunnen vinden op inhoud, maar bovenal op waarden, normen en overtuigingen. De tweede lijn is de inhoudelijke lijn met als doel te verkennen waar de programmatische overeenkomsten tussen partijen zitten, maar ook de breekpunten.

De verkenner spreekt in een informele setting met alle fracties 2 uur. De keuze van de locatie past bij het gesprek dat de verkenner wil voeren: een gesprek van mens tot mens. De verkenner geeft aan dat ze deze gesprekken in alle neutraliteit voert om zo te komen tot een objectief advies. De gesprekken worden in vertrouwelijke sfeer gevoerd. De verslagen zijn openbaar nadat ze geaccordeerd zijn door de partijen zelf.

Partij, idealen, waarden en doelen

- De PVV staat voor de vrije samenleving: vrijheid van het individu, identiteit en ondernemerschap.
- De PVV staat voor een politiek die open en transparant is.
- Overheidsinformatie moet voor iedereen toegankelijk zijn. Goede informatievoorziening is één van de pijlers van democratie.
- De burger op 1: burgers zijn mee aan zet en moeten gehoord worden. De PVV vindt decentrale autonomie heel belangrijk.
- PVV waakt over de zuiverheid van de systematiek van het dualisme. Het systeem van checks en balances moet op orde zijn.

Duiding politiek landschap

- De PVV ziet de verkiezingsuitslag als wederom een stap in een proces dat al ruim 22 jaar aan de gang is (opkomst en moord Pim Fortuyn).
- De kiezer geeft telkens duidelijk aan dat het anders moet: er heerst onvrede ten aanzien van de gevestigde partijen en de groep kiezers die zegt dat het anders moet, wordt steeds groter. Er is behoefte aan verandering en toch wordt steeds in dezelfde patronen de oplossing gezocht en ontstaat er een overheid die steeds meer ruimte inneemt en zich teveel bemoeit.

Relevante inhoudelijke punten voor het bestuursakkoord

- Natuur en stikstof:
 - Stikstofbeleid is sec bedoeld als natuurbelid, maar er worden steeds meer oneigenlijke doelen aangehangen, zoals bijvoorbeeld volksgezondheid, om op die manier diverse maatregelen door te kunnen drukken.

- Bij de Natura 2000-gebieden zijn onnodige en te strenge natuurdoel- en habitattypes aangewezen. Als de natuur gewoon groeit, dan komen er planten op die in strijd zijn met de natuurdoelstellingen die zijn aangewezen. Dit kun je niet tegengaan, want de natuur is niet maakbaar. PVV wil natuur behouden, maar wil af van de 'tekentafel-natuur'. Er wordt volgens de PVV ten onrechte uitgegaan van de visie dat de natuur maakbaar en stuurbaar is.
- PVV wil de deadline van stalaanpassingen op z'n minst terug naar 2028, maar het liefst helemaal van tafel.
- De PVV is geen voorstander van stikstofmaatregelen, maar de provincie zou hooguit gebonden moeten zijn aan de wettelijke termijn voor 2035 en zelf geen bovenwettelijke doelen moet formuleren.
- Geen gedwongen uitkoop en onteigening voor natuurdoelen, ook niet via druk of dreigen met onteigening en zodanige maatregelen dat een boer niet anders kan.
- Compenseer bedrijven die innovaties hebben toegepast.
- Landbouwtransitie: heb vertrouwen dat mensen het zelf oplossen. Laat bedrijven zelf hun keuze maken, waarbij familie en gezinsbedrijven de norm zouden moeten zijn. Er zijn mooie initiatieven in ontwikkeling. Het verminderen van het aantal dieren is niet een doel op zich.
- Klimaat: de PVV erkent dat het klimaat verandert (niet als probleem, maar omdat het klimaat per definitie altijd verandert), maar ziet een zeer beperkte rol voor de mens daarin. Een gezonde leefomgeving is belangrijk: voor de volksgezondheid schadelijke luchtvervuiling moet zo veel mogelijk worden tegengegaan als normen worden overschreden. Grijp als overheid in op concrete issues waar je direct invloed op hebt.
- Migratie:
 - PVV wil dat echte vluchtelingen opgevangen worden in de eigen regio en dat de grenzen gesloten worden voor de asielstroom. PVV vindt het fundamenteel onrechtvaardig dat 'vluchtelingen' met geld een overtocht of een smokkelroute kunnen bekostigen en mensen die daadwerkelijk in nood zijn geen mogelijkheden hebben om in veiligheid te komen, bijvoorbeeld in de regio.
 - De provincie heeft geen formele taak in de asielopvang, maar pakt sluipenderwijs een regierol. PVV is er geen voorstander van dat de provincie een rol krijgt in de asielopvang als gevolg van de spreidingswet.
 - PVV vindt dat het buitenlandse migratiesaldo (asielzoekers en arbeidsmigranten) zo groot is, dat dit niet meer houdbaar is. We hebben te weinig woningen. Bovendien werken veel arbeidsmigranten in de doorvoer-XXL-blokkendozen, vaak onder schandalige arbeids- en huisvestingsomstandigheden, omdat het een verdienmodel is. Deze blokkendozen hebben weinig échte toegevoegde waarde voor de Brabantse economie, vervuilen het landschap, vergroten de woningnood en zorgen voor steeds meer problemen op de wegen.
- Wonen:
 - Als je het migratievraagstuk oplost, dan los je ook grotendeels het woningtekort op. De provincie moet geen druk opleggen aan gemeenten om statushouders met voorrang te huisvesten.
 - Provincie moet zich minder 'bemoeien' met de woningbouw. Laat de markt zijn werk doen, dan ontstaat er ook geen probleem.
 - Er zouden weer nieuwe verzorgingshuizen moeten komen, waardoor mensen in een veilige context oud kunnen worden.
- Landschappelijke kwaliteit: PVV is voor landschappelijke kwaliteit. Dit hoort bij de identiteit van Brabant, evenals erfgoed. De PVV ziet de bezuinigingen op erfgoed graag teruggedraaid.
- Energie:
 - PVV is voor kernenergie. Kleine modulaire reactoren zouden al snel mogelijk kunnen zijn. Ook zou meer onderzoek moeten worden gedaan naar toepassen van 'nieuwe' vormen van kernenergie en de opwekking daarvan (kernfusie, thorium, MSR).
 - PVV is geen voorstander van windmolens en zonnepanelen. Deze zijn ontsierend voor het landschap en verwoestend voor het milieu, gezien de afvalberg die het op termijn achterlaat. Bovendien kunnen de mensen met de kleine portemonnee niet profiteren omdat juist zij vaak de investeringen niet kunnen doen. Daarmee landt zowel de subsidie voor de maatregelen als de vergoeding voor teruglevering bij de mensen die het zich kunnen permitteren en de rekening daarvan komt bij de mensen met lagere inkomens. Volgens de PVV zijn windmolens en zonnepanelen pure kapitaalvernietiging. Ten eerste vanwege de tijdelijkheid, ten tweede omdat een centrale opwek altijd nodig blijft.
 - De rol van de provincie moet zich alleen richten op de centrale energievoorziening, zoals de spoedige doorontwikkeling van nieuwe vormen van kernenergie en dus niet op decentrale opwekking en het nastreven van lokale of regionale energiedoelen. Bovendien moeten enorme investeringen in de netwerkcapaciteit omwille van decentrale opwekking en verduurzaming verder voorkomen worden.
- Mobiliteit:
 - Het wegennet moet worden uitgebreid. De ruit om Eindhoven is cruciaal voor de economische ontwikkeling van Brabant. De provincie moet mee investeren in Rijkswegen.
 - OV moet goed en efficiënt zijn: elk dorp moet in beginsel bereikbaar zijn. Ook vanwege de leefbaarheid van de dorpen. Het vervoer mag daarbij innovatief zijn, maar moet in ieder geval praktisch en betaalbaar zijn. Geen duurzaamheidsdoelen bij het OV.
 - De verhoging van de opcenten Motorrijtuigenbelasting moet teruggedraaid worden, om zo ook de lasten voor onze burgers te verlagen.

- Brede welvaart:
 - De PVV constateert dat er geen scherpe definitie van Brede welvaart gegeven kan worden en dat het binnen de provincie een eigenstandig beleidsdomein wordt. Bovendien gaat het volgens de PVV niet om directe welvaart voor onze eigen burgers, maar vaak om vage doelen die vooral de rest van de wereld betreffen. Daar moet de Provincie dus niet mee bezig zijn. Brede welvaart betreft bovendien veelal thema's die een aangelegenheid van gemeenten zijn en dat moet je als provinciale overheid niet dubbelop doen.
 - PVV ziet liever dat leefbaarheid in plaats van Brede welvaart weer centraal wordt gesteld. Het gaat om leefbaarheid in dorpskernen en wijken in de eigen provincie. Zo zou de Idop-regeling in ere hersteld mogen worden.
- Referendum: de PVV wil graag de Brabantse inwoners kunnen raadplegen via een referendum. Dat mag raadgevend of raadplegend zijn. De uitkomst van een referendum moet serieus genomen worden.
- Rol provincie:
 - De PVV is een voorstander van een provincie die zich richt op kerntaken en die de autonomie van gemeenten respecteert. Overheden, ook de provincie, nemen steeds meer ruimte in en kiezen steeds vaker voor ontransparante en democratisch slecht gecontroleerde bestuurlijke overlegtafels, die ontwikkeling moet een halt worden toegeroepen, aldus de PVV. De overheid moet meer aan de markt overlaten.
 - Aanpak ondermijning en overlast buitengebied is geen echte kerntaak, maar daar ligt wel een rol voor de provincie, ook in relatie tot de Omgevingsdiensten.
 - Leefbaarheid is ook een aanvulling op de kerntaken van de provincie.
 - De PVV constateert dat de Agenda van Brabant steeds meer op de achtergrond is geraakt, terwijl dit nog wel een geldend kader is. Daarvoor in de plaats worden pogingen ondernomen om de Brabantse Omgevingsvisie als kapstok te nemen in plaats van de Agenda van Brabant, dat is niet zuiver vindt PVV.
- De PVV is een voorstander van samenwerking, ook internationaal, maar daarvoor zijn geen supranationale organisaties voor nodig.
- Bestuursakkoord: PVV is voorstander van dat het bestuursakkoord na 2 jaar wordt geëvalueerd. Spreek wel op voorhand af waarop het bestuursakkoord geëvalueerd wordt en met welk doel. Geen dichtgetimmerd bestuursakkoord. De PVV is geen voorstander van een Statenakkoord. Dat doet het debat geen goed en ondermijnt dualisme.

Bestuursstijl

- De inhoud staat centraal: hard op de inhoud, zacht op de relatie.
- Verhoudingen tussen PS en GS: zorg dat PS zo goed mogelijk de controlerende taak uit kan uitoefenen. Bewerkstellig dat als GS door open en transparant te besturen, door rekenschap af te willen leggen, door PS ook mee te nemen als afspraken worden bijgesteld en door PS ruimte te geven door middel van staten-voorstellen in plaats van -mededelingen.
- Afspraak = afspraak, zorgt voor onderling vertrouwen.
- Goede samenhangende portefeuilleverdeling helpt ook de 'commissie-indeling' in PS.

Beoogde coalitie

- Er is gekozen voor verandering en de kiezer wil deze verandering 'uitbetaald' zien. Een college zonder BBB zou geen recht doen aan de verkiezingsuitslag. BBB moet die verantwoordelijkheid waar kunnen maken.
- PVV wil alleen in een coalitie meedoen als er verandering komt. De inhoud staat voorop.
- PVV kan het goed vinden met partijen die ook een kritisch geluid laten horen zoals JA21, BBB en FvD.
- Een zakencollege behoort voor de PVV tot de mogelijkheden, mits het geen 'technocraten kabinet' wordt, dan wel een verlengd ambtelijk bestuur.
- Provinciale Staten.

